

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Tvorba výnosů, nákladů a výsledku hospodaření podniku

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Václav Krutina, CSc.

Autor:

Žaneta Uhlířová

V Českých Budějovicích

2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne 29. dubna 2013

Žaneta Uhlířová

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu Ing. Václavu Krutinovi, CSc. za jeho odborné rady, pomoc a konzultace, které mi poskytl při zpracování této bakalářské práce. Současně děkuji i pracovníkům Zemědělského obchodního družstva v Herálci, především paní Ing. Heleně Kubíčkové, za ochotu při poskytování informací a podkladů.

OBSAH

1. ÚVOD	2
2. LITERÁRNÍ PŘEHLED	3
2.1. VÝNOSY	3
2.2. NÁKLADY	4
2.3. ČLENĚNÍ NÁKLADŮ	5
2.4. KALKULACE	7
2.5. VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	9
2.6. UKAZATELE RENTABILITY	13
2.7. HORIZONTÁLNÍ A VERTIKÁLNÍ ANALÝZA	18
3. CÍL A METODIKA PRÁCE	19
4. CHARAKTERISTIKA PODNIKU	21
4.1. HISTORIE PODNIKU	21
4.2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PŘEDMĚT ČINNOSTI	21
4.3. EKONOMICKÉ PODMÍNKY	22
5. ANALÝZA VÝNOSŮ, NÁKLADŮ A VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ PODNIKU	25
5.1. ANALÝZA VÝNOSŮ PODNIKU	25
5.2. ANALÝZA PROVOZNÍCH VÝNOSŮ	27
5.3. ANALÝZA NÁKLADŮ PODNIKU	31
5.4. ANALÝZA PROVOZNÍCH NÁKLADŮ	33
5.5. VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ A JEHO ANALÝZA	36
5.6. ANALÝZA RENTABILITY PODNIKU	39
5.7. VÝSLEDKY JEDNOTLIVÝCH PRODUKTŮ	41
6. ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ	43
7. ZÁVĚR	45
8. SUMMARY	46
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47
10. SEZNAM GRAFŮ, SCHÉMAT A TABULEK	49

1. ÚVOD

Nejdůležitější charakteristiky, které vyjadřují hospodaření podniku, jsou výnosy, náklady a výsledek hospodaření. Každý podnik je založen za účelem podnikání a dosahování zisku, a právě sledováním výnosů a nákladů podnik zjišťuje, jakých výsledků v průběhu roku dosáhl, jaké prostředky na jejich dosažení vynaložil a jaké další faktory je ovlivnily. Sledování a analýza výnosů, nákladů a výsledku hospodaření slouží podniku nejen pro kontrolu jeho hospodaření, ale také pro budoucí rozhodování. Právě ze zisku podnik financuje své budoucí investice, od kterých se odvíjí i celkový rozvoj podniku, snaha udržet se na trhu a zvyšování jeho konkurenceschopnosti.

Cílem této práce je analýza tvorby výnosů, nákladů a výsledku hospodaření v konkrétních podmínkách vybraného podniku a zhodnocení hlavních faktorů, které je ovlivňují. Vymezení nákladů, výnosů a výsledku hospodaření a jejich role v podniku jsou uvedeny v první části této práce, v literárním přehledu.

Další část se zabývá již vlastní analýzou vybraného podniku Zemědělského obchodního družstva v Herálci, zahrnuje především přehled výnosů, nákladů a výsledků hospodaření v letech 2007 až 2011 a faktorů, které je ovlivnily.

2. LITERÁRNÍ PŘEHLED

Mezi nejdůležitější charakteristiky hospodaření podniku patří výnosy, náklady a výsledek hospodaření. Proto jim každý manažer věnuje velkou pozornost.

Výnosy jsou peněžní částky, které podnik získal z veškerých svých činností za určité účetní období (měsíc, rok) bez ohledu na to, zda v tomto období došlo k jejich zaplacení (SYNEK, 2011). Ve většině podniků mají největší zastoupení především tyto výnosy: tržby z prodeje výrobků, služeb nebo zboží. Náklady jsou peněžní částky, které podnik účelně vynaložil na získání výnosů (SYNEK, 2011).

Rozdíl mezi výnosy a náklady tvoří výsledek hospodaření a může nabývat buď kladných hodnot, potom se jedná o zisk, nebo hodnoty nula, anebo hodnot záporných, tedy ztráty (MAREK, 2009).

Výnosy, náklady a výsledek hospodaření nalezneme ve výkazu zisku a ztráty neboli výsledovce, kterou podnik sestavuje na konci každého účetního období v rámci účetní závěrky. Je jedním ze základních finančních výkazů, který podává informace o finanční výkonnosti podniku.

2.1. VÝNOSY

Výnosy ovlivňují výsledek hospodaření účetní jednotky. RYNEŠ (2011) definuje výnosy jako přijaté nebo nárokové přírůstky ekonomických užitků, které se účtují ve výši nárokové či získané protihodnoty. Za výnosy běžného období se považují výnosy, které věcně a časově souvisejí s tímto obdobím. Je třeba odlišit výnosy od příjmů. Výnosy jsou výkony účetní jednotky v peněžním vyjádření a pro jejich vznik je rozhodující okamžik provedení příslušného výkonu (ŠTOHL, 2009). Příjmy jsou přírůstky peněžních prostředků. Může nastat situace, kdy příjmy splynou s výnosy, např. prodej zboží, výrobků či služeb v hotovosti. Výrobky, zboží i služby mohou být placeny i např. bankovním převodem. Může se tedy stát, že výrobky budou prodány dnes, ale zaplacení budou až někdy v budoucnu. Zde je výnosem již samotný prodej, ale příjem je až v době, kdy bude za zboží, výrobky či služby zaplacen. Časový nesoulad mezi výnosy a příjmy se odstraní pomocí časového rozlišení výnosů (SYNEK, 2011, ŠTOHL, 2008, ŠTOHL 2009).

K úspěšnému rozhodování a k řízení podniku je potřebné sledovat nejen celkové výnosy, ale také výnosy v jejich podrobném členění (ŠTOHL, 2009). Výnosy plynou

zejména z prodeje zboží a vlastních výrobků a z prodeje služeb. Mezi méně časté výnosy můžeme zařadit např. tržby z prodeje dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku či tržby z prodeje materiálu. Všechny výše uvedené výnosy se řadí do výnosů provozních, které zahrnují běžné účetní případy související s pravidelně se opakující podnikatelskou činností. Dále existují výnosy, které se týkají finanční činnosti podniku. Jedná se např. o úroky z vložených vkladů, výnosy získané z finančních investic, cenných papírů aj. Ojedinele se v podniku vyskytují i výnosy z mimořádné činnosti. Jedná se o činnosti nahodilé, jako je např. náhrada od pojišťovny za požárem zničenou budovu.

Jak již bylo výše řečeno, tržby jsou hlavní složkou provozních výnosů většiny podniků (SYNEK, 2011). Jedná se o peněžní prostředky získané prodejem výrobků, služeb a zboží. Jednotlivé tržby zjistíme z výkazu zisku a ztráty (výsledovky).

Každý podnik se snaží tržby maximalizovat. Existuje celá řada možností, jak tržby zvýšit. SYNEK (2011) uvádí tyto možnosti:

- zvyšovat prodej výrobků, zboží a služeb,
- upravovat jejich cenu,
- zlepšovat jejich kvalitu a technickou úroveň,
- zavádět nové výrobky a rozšiřovat výrobu,
- zlepšovat servis,
- provádět účinnou reklamu apod.

Výnosy lze členit podle místa vzniku a odpovědnosti (podle jednotlivých hospodářských středisek) na výnosy prvotní (tržby převzaté z finančního účetnictví, které se nedají dále rozložit) a druhotné (z dodávek výkonů ostatním střediskům) (ŠTOHL, 2009).

Podle výnosových druhů se člení na tržby za vlastní výkony a zboží, změnu stavu zásob vlastní činností, aktivaci materiálu, zboží, dlouhodobého majetku, tržby s prodeje materiálu, finanční výnosy aj.

2.2. NÁKLADY

Náklady jsou peněžní částky, které podnik účelně vynaložil na získání výnosů. Náklady běžného období jsou náklady, které věcně a časově souvisí s tímto obdobím. Tento problém vyřeší časové rozlišení nákladů. Pro vznik nákladů je rozhodující okamžik skutečné spotřeby. Stejně jako výnosy je nutno i náklady odlišit od výdajů. ŠTOHL (2008) charakterizuje náklady jako peněžní vyjádření spotřeby živé a zvěčnělé práce,

kteřá byla vynaložena v souvislosti s činností účetní jednotky. Výdaje jsou úbytkem peněžních prostředků. Např. podnik si koupil stroj, za který zaplatil určitý obnos peněz. Tento nákup je pro podnik výdajem, protože mu ubyly peněžní prostředky. Stroj používá podnik k výrobě výrobků, tedy dochází k jeho opotřebení. Toto opotřebení je vyjádřeno odpisem, který je pro podnik nákladem. Odpis je pouze vyjádřením morálního a fyzického opotřebení majetku, tudíž podnik nevynakládá žádné peněžní prostředky.

MAREK (2009) definuje náklady jako „snížení ekonomického prospěchu, jež se projevívá jako úbytek aktiv, které nesouvisí s přírůstkem jiných aktiv či s úbytkem pasív (s výjimkou výsledku hospodaření běžného účetního období), nebo jako přírůstek cizích pasív, které nejsou spojeny s úbytkem jiných pasív (s výjimkou výsledku hospodaření běžného období) či s přírůstkem aktiv“. Pod úbytky aktiv se skrývají nejen úbytky peněžních prostředků, ale i úbytky aktiv, které se nakoupily již dříve, např. spotřeba materiálu.

Informace o nákladech jsou velice důležité pro pracovníky podniku, aby mohli řídit podnik, rozhodovat o budoucích úkonech. Nejzákladnější informace o nákladech nám podává výkaz zisku a ztráty (KRÁL, 2008, MAREK 2009).

Existuje dvojí pojetí nákladů. Jedno je v rámci finančního účetnictví určené pro externí uživatele, a druhé je v rámci manažerského (vnitropodnikového) účetnictví, kterého využívají manažeři v řízení. Manažerským účetnictvím a tedy i pojetím nákladů v tomto směru se zabývá KRÁL (2008). Náklady ve finančním účetnictví představují úbytek ekonomického prospěchu, který následně vede ke snížení vlastního kapitálu. V manažerském účetnictví jsou náklady definovány jako hodnotově vyjádřené účelné vynaložení ekonomických zdrojů podniku, účelově související s ekonomickou činností. Každý manažer vychází ze srovnávání nákladů s výnosy, aby věděl, kolik co stojí a kolik se z toho získalo.

2.3. ČLENĚNÍ NÁKLADŮ

Pro potřeby finančního rozhodování potřebujeme znát i náklady v jejich podrobném členění. Náklady mohou být členěny podle různých kritérií. V návaznosti na tvorbu výsledku hospodaření se náklady dělí na náklady provozní, finanční, mimořádné (ŠTOHL, 2009).

Mezi náklady provozní můžeme zařadit např. spotřebu materiálu, spotřebu energie, prodané zboží, náklady na opravy a udržování, na nákup služeb, cestovné, náklady na

reprezentaci, mzdové náklady, odpisy dlouhodobého hmotné a nehmotného majetku, daně a poplatky a další. Jedná se o náklady, které souvisejí s provozně hospodářskou činností podniku. Finanční náklady vyplývají z finančních operací podniku, např. úroky z úvěrů, náklady z finančního majetku, kurzové ztráty a další. Nejmenší zastoupení v podniku mají náklady mimořádné. Jedná se o náklady, které jsou nahodilé, neočekávané, např. škody způsobené požárem, povodněmi atd.

Z hlediska správného stanovení základu daně se náklady člení na náklady:

- daňově uznatelné,
- daňově neuznatelné (účetní) (ŠTOHL, 2009).

Nejčastěji se vyskytující daňové náklady jsou vyjmenovány v zákoně o daních z příjmů. Čím vyšší jsou daňové náklady, tím nižší je základ pro výpočet daně z příjmu a tím nižší je i výsledná daňová povinnost. Účetní (daňově neuznatelné) náklady jsou všechny náklady, které má účetní jednotka v průběhu účetního období (ŠTOHL, 2009). Ovlivňují pouze účetní výsledek hospodaření. Jedná se např. o náklady na reprezentaci (pohoštění a občerstvení), dary aj. (ŠTOHL, 2009).

Náklady lze dále členit podle nákladových druhů. Toto třídění je podle stejnorodých skupin nákladů, které odpovídají na otázku, co bylo spotřebováno (SYNEK, 2011). Druhové členění nákladů je zohledněno ve směrné účtové osnově v 5. účtové třídě nebo ve výkazu zisku a ztráty. Jedná se např. o spotřebu, služby, osobní náklady, daně a poplatky, odpisy, rezervy, opravné položky, finanční náklady (placené úroky, poplatky,...) a další. Pro provedení finanční analýzy je druhové členění nákladů důležité (SYNEK, 2011).

V závislosti na objemu prováděných výkonů se náklady člení na náklady variabilní a fixní. Variabilní (proměnné) náklady se s objemem výroby mění. Mohou záviset přímo úměrně na počtu prováděných výkonů, pak jde o proporcionální (lineární) náklady, nebo mohou růst rychleji než objem výroby, pak jde o nadproporcionální (progresivní) náklady. Podproporcionální (degresivní) náklady rostou pomaleji než objem výroby (SYNEK, 2011, KRÁL, 2008). Příkladem variabilních nákladů je spotřeba základního materiálu, mzdy dělníků aj. Fixní (pevné) náklady se s objemem výroby nemění, jsou relativně stálé. V případě, že podnik nic nevyrábí, fixní náklady stále existují. Tato definice platí v krátkém období, neboť v dlouhém období se mohou i fixní náklady měnit. Nemění se však plynule, ale skokem, např. při zavedení nového výrobního programu, či rozšíření výrobní kapacity. Jedná se zpravidla o kapacitní náklady potřebné pro zajištění podnikatelského procesu. SYNEK (2011) uvádí celou řadu fixních nákladů, např. odpi-

sy, mzdy technickohospodářských pracovníků, nájemné, náklady na školení a vzdělávání pracovníků, úroky z půjčky a další.

Podle místa vzniku a odpovědnosti (podle hospodářských středisek) se náklady člení na náklady prvotní a druhotné. Toto členění se využívá zejména ve vnitropodnikovém účetnictví, aby se zjistilo, které středisko hospodaří dobře a které ne, zda se v podniku náklady spoří nebo naopak překračují (ŠTOHL, 2009). Prvotní náklady jsou náklady externí, převzaté z finančního účetnictví. Vznikají vzájemným stykem podniku s jeho okolím, zejména spotřebou výrobků, prací či služeb jiných subjektů. Prvotní náklady jsou jednoduché, nelze je dále podrobněji členit (SYNEK, 2011). Zahrnují zejména spotřebu materiálu, mzdové náklady, odpisy dlouhodobého majetku aj. Druhotné náklady jsou náklady, které vznikly z dodávek výkonů mezi jednotlivými hospodářskými středisky. ŠTOHL (2009) uvádí příklad: hospodářské středisko Údržba provedlo opravu pro hospodářské středisko Správa. Jsou to náklady interní, které se dají dále členit na původní nákladové druhy. SYNEK (2011) člení tyto náklady na náklady výrobní činnosti a nevýrobní činnosti, technologické náklady, náklady na obsluhu a řízení.

V oblasti kalkulací a rozpočtů se využívá členění na náklady přímé (jednicové) a nepřímé (režijní). Přímé náklady přímo souvisí s určitým výkonem a nepřímé náklady souvisí s více druhy výkonů, zabezpečují výrobu jako celek (SYNEK, 2011). Toto rozdělení nákladů bude více upřesněno v následující části.

2.4. KALKULACE

Jak již bylo výše řečeno, existují dva pohledy na náklady, jeden je v rámci finančního účetnictví a druhý je v rámci manažerského (vnitropodnikového) účetnictví. Mezi základní nástroje manažerského řízení se zahrnují i kalkulace, které sledují náklady z hlediska věcného, tj. podle výkonů. Vyjadřují, na jaké výrobky či služby byly náklady vynaloženy (KRÁL, 2008, SYNEK, 2011).

KRÁL (2008) uvádí: „Kalkulací se rozumí propočet nákladů, marže, zisku, ceny nebo jiné hodnotové veličiny na výrobek, práci nebo službu, na činnost nebo operaci, kterou je třeba v souvislosti s jejich uskutečněním provést, na podnikovou investiční akci nebo na jinak naturálně vyjádřenou jednotku výkonu.“ Jednoduše kalkulace je předběžné stanovení nebo následné zjištění nákladů či ceny na kalkulační jednici (ŠTOHL, 2009). Za kalkulační jednici se považuje konkrétní výkon, který musí být přesně objemově a obsahově vymezen, např. jednotkou množství (v kusech), hmotnosti (v kilogra-

mech), délky (v metrech), plochy (v metrech čtverečních), času (v hodinách) a podobně (SYNEK, 2011). Výkony mohou být podnikové (odbytové), tj. výrobky, práce a služby určené pro realizaci nebo výkony vnitropodnikové určené pro vnitropodnikovou potřebu.

Jednotlivé náklady a jejich úhrn na jednotku výkonu se vyčísľují podle určité osnovy, která se nazývá kalkulačním vzorcem. Jeho struktura není přesně definovaná, je čistě na podnikatelském subjektu, jak si ho zvolí (SYNEK, 2011).

Schéma 1: Všeobecný kalkulační vzorec

1.	Přímý materiál
2.	Přímé mzdy
3.	Ostatní přímé náklady
4.	Výrobní (provozní) režie
Vlastní náklady výroby (položky 1 až 4)	
5.	Správní režie
Vlastní náklady výkonu (položky 1 až 5)	
6.	Odbytové náklady
Úplné vlastní náklady výkonu (položky 1 – 6)	
7.	Zisk (ztráta)
Cena výkonu (položky 1 až 7)	

Zdroj: SYNEK (2011)

V kalkulačním vzorci jsou dvě základní skupiny nákladů, a to přímé a nepřímé. Přímé náklady, také označované jako jednicové, lze přímo stanovit na jednotku výkonu. Jejich výše se přímo úměrně mění s objemem výroby, proto si podniky stanovují normy spotřeby těchto nákladů. Zahrnují přímý materiál (spotřeba základního materiálu, surovin, pohonné hmoty, pomocný a ostatní materiál, obaly), který se odvíjí od předmětu kalkulace. Zpravidla tvoří trvalou část výrobku nebo přispívá k vytvoření jeho vlastností (SYNEK, 2011). Přímé mzdy (základní mzdy dělníků, jejich příplatky a doplatky ke mzdě, prémie, odměny) jsou také součástí přímých nákladů. Do položky ostatní přímé náklady lze zahrnout polotovary, příspěvky na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, ztráty ze zmetků a vadné výroby, opravy a udržování a další (SYNEK, 2011). Nepřímé (režijní) náklady slouží k zajištění a doplnění výroby jako celku. Jedná se o společné náklady související s více druhy výkonů, které se zúčtují nepřímo prostřednictvím přírůžek. Mezi nepřímé náklady řadíme výrobní režii (např. odpisy, elektrická energie, nájemné), která souvisí s výrobou, dále správní režii (např. mzdy technickohospodář-

ských pracovníků, úroky), která souvisí se správou, a v neposlední řadě také odbytovou režii (např. přepravné, cestovné), která souvisí s odbytem výrobků.

Kalkulace slouží v podniku jako kritérium pro stanovení hranice přijatelné ceny na trhu, k ocenění majetku vytvořeného vlastní činností, ke kontrole a rozboru hospodárnosti či k rozhodnutí o tom, zda výrobky v další výrobě preferovat nebo naopak potlačit (KRÁL, 2008). Informace, které obsahuje, slouží k vnitropodnikovému řízení a nejsou přístupné veřejnosti. Cílem každého podniku je snižovat náklady, s tím úzce souvisí i všeobecný cíl maximalizace zisku (SYNEK, 2011).

2.5. VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ

Výsledek hospodaření se zjišťuje za dané účetní období pro podnik jako celek, tzn. za všechny jeho činnosti v tomto období vykonané. Odečteme-li od veškerých výnosů, které podnik získal v daném účetním období, veškeré náklady vynaložené také za toto účetní období, dostaneme výsledek hospodaření běžného účetního období. Jestliže celkové výnosy převyšují celkové náklady, jedná se o zisk. Naopak, jestliže celkové výnosy jsou nižší než celkové náklady, hovoří se o ztrátě.

Výsledek hospodaření se člení na:

- výsledek hospodaření za běžnou činnost,
- mimořádný výsledek hospodaření.

Běžnou činností je myšlena činnost provozně-hospodářská a činnost finanční. Výsledek hospodaření za běžnou činnost je tedy tvořen provozním a finančním výsledkem hospodaření. Provozní výsledek hospodaření jednoduše vypočteme jako rozdíl mezi výnosy a náklady z provozně-hospodářské činnosti. Nejprve se od tržeb za prodej zboží odečtou náklady vynaložené na prodej zboží, čímž získáme obchodní marži. Přičteme-li k obchodní marži výkony zahrnující tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, změnu stavu zásob vlastní činnosti a aktivaci majetku vlastním přičiněním a odečteme výkonovou spotřebu, která se skládá ze spotřeby materiálu, energie a ze služeb, obdržíme přidanou hodnotu, ke které přičteme ostatní provozní výnosy a odečteme ostatní provozní náklady.

FIBÍROVÁ, ŠOLJAKOVÁ a WAGNER (2011) označují provozní činnost jako hlavní výdělečnou činnost, pro kterou byl podnik založen, pro kterou pořídil dlouhodobý majetek, zásoby. Touto činností si podnik buduje svoji pozici na trhu. SYNEK (2011) uvádí některé příklady této činnosti pro jednotlivé druhy podniků: pro výrobní

podnik je to výroba a prodej výrobků včetně poskytování výrobních služeb, u dopravních podniků se jedná o přepravu zboží a osob, u obchodního podniku prodej zboží včetně poskytování různých služeb, u bankovního podniku je to soustředování volného kapitálu a jeho půjčování včetně dalších bankovních operací. Finanční výsledek hospodaření je rozdíl mezi výnosy a náklady z finanční činnosti. Výsledek hospodaření za běžnou činnost se dále upravuje o splatnou a případně i odloženou daň z příjmů za běžnou činnost, čímž dostaneme výsledek hospodaření za běžnou činnost po zdanění.

Rozdíl mezi mimořádnými výnosy a mimořádnými náklady tvoří zisk nebo ztrátu z mimořádné činnosti. Mimořádná činnost je činnost nahodilá, neočekávaná, např. požár, povodeň či krádež. Výsledek hospodaření za mimořádnou činnost se dále upravuje o splatnou a případně i odloženou daň z příjmů z mimořádné činnosti, čímž dostaneme výsledek hospodaření z mimořádné činnosti po zdanění.

Sečteme-li tedy výsledek hospodaření za běžnou činnost po zdanění a výsledek hospodaření z mimořádné činnosti po zdanění, dostaneme výsledek hospodaření za běžné účetní období po zdanění. Tento výsledek hospodaření, v případě, že výnosy převyšují náklady, se nazývá disponibilní zisk nebo také zisk čistý.

Schéma 2: Tvorba výsledku hospodaření

Zdroj: Vlastní zpracování

Výnosy, náklady a výsledek hospodaření nalezneme ve výkazu zisku a ztráty, který sestavuje účetní jednotka v průběhu účetní závěrky na konci roku. Výkaz zisku a ztráty

(výsledovka) může mít podobu druhového nebo účelového členění. Pro finanční analýzu a především pro výpočet ukazatelů rentability je vhodné uspořádání výkazu z hlediska druhového.

Schéma 3: Výkaz zisku a ztráty

Tržby za prodej zboží – Náklady vynaložené na prodané zboží = Obchodní marže
+ Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb ± Změna stavu zásob vlastní výroby + Aktivace materiálu, zboží a dlouhodobého majetku – Spotřeba materiálu, energie a služeb (výkonová spotřeba) = Přidaná hodnota
– Osobní náklady – Daně a poplatky – Odpisy dlouhodobého majetku + Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu – Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a prodaný materiál ± Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti – Ostatní provozní náklady + Ostatní provozní výnosy = Provozní výsledek hospodaření
+ Tržby z prodeje cenných papírů a podílů – Prodané cenné papíry a podíly + Výnosy z dlouhodobého i krátkodobého finančního majetku – Náklady z finančního majetku ± Změna stavu rezerv a opravných položek ve finanční oblasti + Výnosové úroky – Nákladové úroky + Ostatní finanční výnosy – Ostatní finanční náklady = Finanční výsledek hospodaření
– Daň z příjmů za běžnou činnost (splatná + odložená) Výsledek hospodaření za běžnou činnost (po zdanění)
Mimořádné výnosy – Mimořádné náklady – Daň z příjmů z mimořádné činnosti (splatná + odložená) = Mimořádný výsledek hospodaření (po zdanění)
Výsledek hospodaření za účetní období (po zdanění)
Výsledek hospodaření před zdaněním

Zdroj: ŠTOHL, 2009

Čistý (disponibilní) zisk se na začátku následujícího roku rozděluje různými způsoby, které se odvíjejí od jednotlivých forem podnikání.

Použití čistého zisku je následující:

- přiděl do rezervního (nedělitelného) fondu,
- pro další rozvoj podniku,
- pro rozdělení mezi společníky (členy) jako podíl na zisku,
- pro uhrazení ztráty.

Rozdělení disponibilního zisku se řídí dle obecně závazných právních předpisů, společenské smlouvy, stanovami, rozhodnutím valné hromady či usnesením členské schůze. V případě, že podniky jsou povinny vytvářet rezervní fond (akciová společnost, společnost s ručením omezeným) nebo nedělitelný fond (družstvo), musí nejprve splnit tuto povinnost. Kdy a v jaké výši mají podniky tuto povinnost splnit, si stanoví ve své společenské smlouvě (stanovách). Minimální hodnoty jsou však uvedeny v obchodním zákoníku. V případě, že po přidělu do rezervního (nedělitelného) fondu podniku zbude část zisku, může si ho ponechat do dalších let, např. uložením do jiných fondů vytvářených ze zisku, v souladu s vlastními předpisy (např. sociální fond). V případě, že ještě neví, na co zisk použije, může ho převést na účet nerozdělený zisk minulých let. V neposlední řadě může podnik zisk rozdělit mezi členy (společníky) v souladu s předpisy. V případě, že podnik vykazoval v minulých letech ztrátu, může ji uhradit z tohoto zisku.

Jedním z cílů podniku je maximalizace zisku. MAREK (2009) považuje za základní cíl podniku maximalizaci tržní hodnoty. Maximalizaci zisku přiřazuje až k terciárním cílům, jako jsou např. i maximalizace odpisů či maximalizace ostatních interních finančních zdrojů. MAREK (2009) uvádí i důvody, proč zrovna zisk už není považován za základní cíl podniku: „Zisk představuje jednu z nejlépe manipulovatelných položek ze strany vedení podniku, např. pomocí účetních odpisů, tvorby daňově uznatelných rezerv nebo způsobu oceňování vnitropodnikových zásob vlastní výroby.“ V každém případě zisk plní důležité funkce. SYNEK (2011) uvádí, že zisk je kritériem pro rozhodování (kritériální funkce zisku) o objemu výroby, nových výrobcích, investicích apod., hlavním finančním zdrojem pro další rozvoj podniku (rozvojová funkce zisku), základem rozdělování důchodu mezi vlastníky, investory a stát (funkce rozdělovací) a základním motivem podnikání (motivační funkce).

Zisk, jak jsme si již vysvětlili, je rozdíl mezi výnosy a náklady. Existují dva způsoby, jak ho zvýšit, buď snížit náklady, nebo zvýšit výnosy. Snižování nákladů, tj. zvyšování hospodárnosti, představuje pro podnik i značnou nevýhodu. Zaměření se na snižování nákladů v podniku může vést k zhoršení kvality výrobků, výrobního procesu, k zanedbávání bezpečnosti práce a ochrany životního prostředí aj (SYNEK, 2011).

Zisk je důležitou součástí poměrových ukazatelů, především rentability aktiv, rentability vlastního kapitálu, rentability tržeb (výnosů, obratu) a nákladové rentability. Při výpočtu těchto ukazatelů se můžeme setkat s různými typy zisku:

- zisk po zdanění (EAT),
- zisk před zdaněním (EBT),
- zisk před úroky a zdaněním (EBIT),
- zisk před odpisy, úroky a zdaněním (EBITDA).

Zisk po zdanění je v českém účetnictví označován jako výsledek hospodaření za účetní období. Zisk před zdaněním odpovídá českému výsledku hospodaření za účetní období před zdaněním. Zisk před úroky a zdaněním je založen na představě, že podnik by mohl úroky považovat jako svůj výdělek, kdyby nebyly zahrnuty v nákladech (GRÜNWARD, HOLEČKOVÁ, 2009). Podnik se musí vzdát části svého výdělku ve prospěch obchodních partnerů. Zisk před odpisy, úroky a zdaněním (EBITDA) nemá v českém výkazu zisku a ztráty protějšek (HOLEČKOVÁ, 2008). GRÜNWARD A HOLEČKOVÁ (2009) uvádí, že zisk před odpisy, úroky a zdaněním zahrnuje náklady kapitálu (zisk před zdaněním a úroky) a zdroj na obnovu (odpisy), položky, které nezávisí na výkonu.

2.6. UKAZATELE RENTABILITY

K hodnocení výsledku hospodaření se využívají ukazatele rentability. Ukazatele výnosnosti resp. rentability patří k nejsledovanějším ukazatelům. Vyjadřují, zda podnik má dostatečný zisk a je schopen zhodnotit kapitál vložený do podniku. Vypočítávají se jako podíl zisku a vloženého kapitálu.

V praxi se nejvíce využívá rentabilita celkového kapitálu (aktiv, ROA – return on assets), rentabilita vlastního kapitálu (ROE – return on equity), rentabilita tržeb (ROS – return on sales) a rentabilita nákladů (HOLEČKOVÁ, 2008, MAREK, 2009).

Rentabilita aktiv (ROA) poměřuje zisk s celkovými aktivy:

$$\text{ROA} = \frac{\text{zisk}}{\text{aktiva (úhrn vloženého kapitálu)}} \quad (1)$$

Zpravidla se uvažuje čistý zisk nebo zisk před zdaněním, podle toho, za jakým účelem je tento ukazatel počítán. „Je-li do čitatele dosazen čistý zisk zvýšený o zdaněné úroky, znamená to, že požadujeme na ukazateli, aby poměřil vložené prostředky nejen se ziskem, ale i s efekty ze zhodnocení cizího kapitálu (vložené prostředky musí „vydělat“ nejen na zisk, ale i na úroky, jež jsou odměnou věřitelům za jimi zapůjčený kapitál)“ (KOVANICOVÁ, KOVANIC, 1999). MAREK (2009) vychází z dodržení zásady úplnosti, kde se jako optimální řešení jeví použití účetního výsledku hospodaření. Naopak GRÜNWARD a HOLEČKOVÁ (2009) zastávají názor použití zisku před úroky a zdaněním (EBIT). Použití tohoto zisku je výhodné při porovnávání podniků s různými daňovými podmínkami (SEDLÁČEK, 2011). Rentabilita celkového kapitálu odráží všechny aktivity bez ohledu na to, zda byly financovány z vlastních či cizích zdrojů (HOLEČKOVÁ, 2008). Úhrn vloženého kapitálu lze zjednodušeně vyjádřit jako pasiva celkem. Jelikož se pasiva účetně musejí rovnat aktivům, je zde poměřován zisk k aktivům, pro „zpřesnění“ ukazatele by se měl uvést průměr aktiv k počátku a konci účetního období, protože zde dochází k souběhu tokové a stavové veličiny (HOLEČKOVÁ, 2008). Rentabilita aktiv se využívá převážně k hodnocení podniku jako celku. Není stanovena pevná hodnota, okolo které by se měla hodnota ukazatele pohybovat. Výsledek se hodnotí v závislosti na čase, prostoru a s ohledem na riziko a inflaci. Žádoucí je růst rentability v závislosti na čase. Hodnocení v prostoru znamená, že srovnáváme ukazatele jednoho podniku s podnikem, který má stejný obor činnosti, je přibližně stejně velký a pokud možno ze stejného regionu, se stejným sortimentem, počtem zaměstnanců apod. (MAREK, 2009). V případě, že bude hodnota ukazatele nižší než inflace, tak bude podnik ztrácet. Čím bude podnik obchodovat na rizikovějším trhu, tím by měl být ukazatel větší.

Dalším ukazatelem je rentabilita vlastního kapitálu, který poměřuje zisk s vlastním kapitálem. Zpravidla se používá čistý zisk (SEDLÁČEK, 2011). HOLEČKOVÁ (2008) je názoru, že v čitateli by měl být zisk před zdaněním: „Rentabilita celkového kapitálu, zahrnující daň z příjmů, není souměřitelná s rentabilitou vlastního kapitálu, ze které je daň z příjmů vyloučena. Pro posouzení podstatných příčin rozdílů, mimo vliv daně

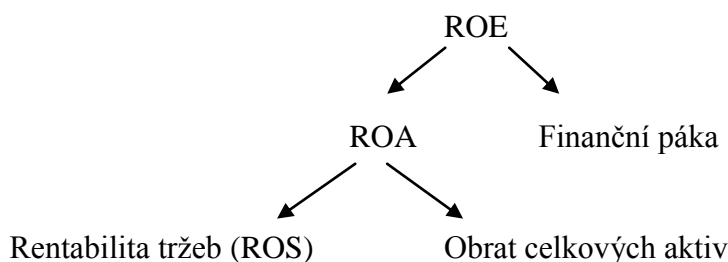
z příjmů, je třeba uvést ukazatel rentability vlastního kapitálu před zdaněním.“ Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) se vyjádří podle vztahu:

$$\text{ROE} = \frac{\text{zisk}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (2)$$

Rentabilita vlastního kapitálu hodnotí výnosnost kapitálu, který do podniku vložili jeho akcionáři, společníci, majitelé či členové družstva. Proto se o tuto rentabilitu zajímají především vlastníci. Zjišťují tím, zda jim jejich vložený kapitál přináší dostatečný výnos odpovídající riziku (HOLEČKOVÁ, 2008, SEDLÁČEK, 2011). Vlastníci samozřejmě požadují, aby výnosnost jimi vloženého kapitálu byla větší než výnosnost, kterou by získali při jiné formě investování. Nelze porovnávat výnosnosti nestejně rizikových investic. Při nižším riziku musí investoři počítat i s nižším výnosem a naopak. Vysokou výnosnost provází vysoké riziko. Hodnotí se tedy podle stejných kritérií jako rentabilita celkového kapitálu, tedy v čase, prostoru a s ohledem na riziko a inflaci.

Rentabilita je vrcholový ukazatel efektivnosti hospodaření podniku, který je hodnocen převážně v čase, proto je kladen velký důraz na meziroční změny ukazatelů. Ukazatelé rentability hodnotí stav podniku jediným číslem. Na rentabilitu však působí mnoho vlivů, které je třeba při výkladu zohlednit. Základní faktory, které tyto změny způsobily, zjistíme z rozkladu ukazatelů rentability (HOLEČKOVÁ, 2008, SEDLÁČEK, 2011). Tyto ukazatele pak tvoří pyramidovou soustavu ukazatele výnosnosti vlastního kapitálu. I mezi těmito ukazateli však panují složité vnitřní vztahy.

Jedním z typů rozkladů je rozklad podle americké chemické společnosti E. I. Du Pont (MAREK, 2009):

Na vrcholu této pyramidy stojí rentabilita vlastního kapitálu. Ukazatel rentability vlastního kapitálu je ovlivněn rentabilitou celkového kapitálu (aktiv) a ukazatelem finanční páky. Rentabilita aktiv je dále vyjádřena jako funkce rentability tržeb a obratu (rychlosti obratu) celkových aktiv.

Rentabilita vlastního kapitálu a rentabilita aktiv je podrobně popsána výše. Finanční páka (FP) se vypočítá jako poměr aktiv a vlastního kapitálu:

$$FP = \frac{\text{aktiva (úhrn vloženého kapitálu)}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (3)$$

Tento ukazatel nám vyjadřuje míru zadluženosti podniku, podíl cizích zdrojů a je založen na skutečnosti, že cizí kapitál je všeobecně levnější než vlastní kapitál. S rostoucí zadlužeností poroste i hodnota finanční páky. Obecně zvýšení zadluženosti (a tedy i finanční páky) má pozitivní vliv na rentabilitu vlastního kapitálu pouze tehdy, jestliže podnik zhodnotí každou další korunu dluhu více, než je úroková míra dluhu. Za určitých okolností tedy zadluženost nemusí být vždy negativní (HOLEČKOVÁ, 2008, MAREK, 2009). Vynásobením finanční páky a rentability celkového kapitálu (resp. aktiv) dostaneme rentabilitu vlastního kapitálu.

Zlepšení rentability lze dosáhnout zrychlením obratu aktiv (OA), který vyjádříme podle vztahu:

$$OA = \frac{\text{tržby}}{\text{celková aktiva}} \quad (4)$$

Tento ukazatel udává, kolikrát se aktiva obrátí v podniku za daný čas (rok, měsíc). Vyjadřuje, jak rychle dokáže podnik otáčet vložený kapitál, investovat do aktiv při dané úrovni tržeb (HOLEČKOVÁ, 2008).

Dalším ukazatelem v pyramidovém rozkladu je rentabilita tržeb (ROS), která vyjadřuje podíl zisku připadajícího na 1 Kč tržeb, tedy schopnost podniku dosahovat zisku při dané úrovni tržeb:

$$ROS = \frac{\text{zisk}}{\text{tržby}} \quad (5)$$

Někdy je rentabilita vyjádřena jako poměr zisku a výnosů:

$$ROS = \frac{\text{zisk}}{\text{výnosy}} \quad (6)$$

Jestliže rentabilita tržeb (výnosů) je po několik let nízká či dokonce stále klesá, je zřejmě problém v nákladech, které snižují hodnotu zisku a tím i hodnotu čitatele v tomto ukazateli. Proto by analytik měl věnovat pozornost i jednotlivým druhům nákladů.

Analýza nákladovosti slouží k vyhodnocení nákladů, které podnik vynaložil na dosažení výnosů nebo jiných výsledků činnosti. Rentabilitu nákladů lze vypočítat jako poměr nákladů a výnosů nebo jednoduše lze od jedničky odečíst ukazatel rentability výnosů, protože ukazatel nákladovosti a ukazatel rentability výnosů musí dát dohromady jeden celek:

$$\text{nákladovost} = \frac{\text{náklady}}{\text{výnosy}} \quad (7)$$

přičemž platí:

$$\frac{\text{zisk}}{\text{výnosy}} = \frac{\text{výnosy}}{\text{výnosy}} - \frac{\text{náklady}}{\text{výnosy}} = 1 - \text{nákladovost} \quad (8)$$

Nákladovost nám vyjadřuje, kolik nákladů připadne na 1 Kč výnosu. Nákladovost lze rozdělit na součet jednotlivých ukazatelů nákladovosti. Jedná se např. o nákladovost provozní, finanční a mimořádnou:

$$\text{nákladovost} = \frac{\text{provozní náklady}}{\text{výnosy}} + \frac{\text{finanční náklady}}{\text{výnosy}} + \frac{\text{mimořádné náklady}}{\text{výnosy}} \quad (9)$$

Dále se nákladovost může rozložit na nákladovost spotřební, mzdovou a nákladovost odpisů.

$$\frac{\text{spotřební náklady}}{\text{výnosy}} \quad ; \quad \frac{\text{mzdové náklady}}{\text{výnosy}} \quad ; \quad \frac{\text{odpisy}}{\text{výnosy}} \quad . \quad (10)$$

Mohli bychom rozdělit jednotlivé nákladovosti ještě podle jednotlivých druhů nákladů, např. nákladovost služeb, spotřeby materiálu, energie, daní a poplatků, rezerv a další. Ukazatelů dílčí nákladovosti může být sestrojeno nekonečně mnoho. Díky rozboru jednotlivých nákladovostí se finanční analytik může dozvědět, které druhy nákladů „kazí“ ukazatel rentability výnosů. GRÜNWARDL a HOLEČKOVÁ (2009) uvádí obecnou zásadu... „čím nižší je hodnota tohoto ukazatele, tím lepší jsou výsledky hospodaření podniku, protože 1 Kč tržeb vytvořil s nižšími náklady. Zároveň platí vztah k absolutní výši objemu tržeb. Absolutní část zisku lze zvyšovat nejen snižováním nákladů, ale i zvyšováním obrátu.“ Jestliže je tedy rentabilita tržeb (výnosů) nízká či stále klesá, nemusí být vždy problém na straně nákladů. Může být problém i na straně výnosů. Z nějakého důvodu došlo k jejich snížení. Analytik by tedy měl rozlišit vliv nákladovos-

ti a výnosnosti (KOVANICOVÁ, KOVANIC, 1999, MAREK, 2009, NEUMAIEROVÁ, NEUMAIER, 2002).

2.7. HORIZONTÁLNÍ A VERTIKÁLNÍ ANALÝZA

Poměrové ukazatele hodnotíme také z hlediska času. Ve výkazu zisku a ztráty se objevují údaje za běžné účetní období a minulé účetní období. Porovnáním těchto ukazatelů, zjištěním jejich přírůstků (úbytků) v absolutních číslech a v procentech, např. pomocí indexů, koeficientů růstu, provádíme tzv. horizontální analýzu (SEDLÁČEK, 2011, HOLEČKOVÁ, 2008). V případě, že máme údaje za několik let, počítáme řetězové indexy (meziroční tempa růstu). Porovnávání jednotlivých položek výkazů se provádí po řádcích, vodorovně, proto tedy hovoříme o horizontální analýze (HOLEČKOVÁ, 2008). Horizontální analýzu můžeme doplnit různými grafy, které znázorňují časový vývoj ukazatelů.

Ukazatele můžeme také zkoumat pomocí vertikální analýzy, která zjišťuje procentní podíl jednotlivých složek uvedených ve výkazech v závislosti na celku. Údaje jsou uvedeny ve sloupcích, a proto se říká této analýze vertikální (SEDLÁČEK, 2011). Hlavní význam má při porovnávání více podniků navzájem. Umožňuje srovnávat i podniky různě veliké, protože se převádí na společný základ (100 %), kterým bývá zpravidla rozvahový součet (hodnota celkových aktiv) nebo ve výsledovce tržby (resp. výnosy, náklady). Vertikální analýza nezávisí na inflaci, proto umožňuje srovnávat údaje i v různých letech (SEDLÁČEK, 2011). Procentní změna struktury aktiv vypovídá o tom, do čeho podnik investoval. SYNEK, KOPKÁNĚ, KUBÁLKOVÁ (2009) uvádí, že investoval-li podnik do stálých aktiv, měl by zisk i celková výnosnost v dalších letech průběžně růst (s určitým zpožděním), protože právě investice do strojů, nových výrobků aj. jsou hlavním zdrojem růstu celkové výnosnosti podniku.

3. CÍL A METODIKA PRÁCE

Cílem této práce je analyzovat tvorbu výnosů, nákladů a výsledku hospodaření v konkrétních podmínkách vybraného podniku a zhodnotit hlavní faktory, které je ovlivňují. Tato analýza bude provedena v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci v letech 2007 až 2011. Konkrétní hodnoty sledovaných veličiny budou čerpány z účetnictví družstva, především z finančních výkazů, a to z výkazu zisku a ztráty a z rozvahy.

V literárním přehledu byly charakterizovány výnosy, náklady a jejich členění, dále zde byly stručně charakterizovány i kalkulace, které sledují náklady z hlediska věcného, tj. podle výkonů. V poslední části literárního přehledu byl charakterizován výsledek hospodaření, jeho tvorba a následné rozdělení, a ukazatele rentability, které slouží ke zhodnocení výsledku hospodaření.

V následující části bude postupně charakterizován vybraný podnik, jeho historie, organizační struktura, předmět činnosti a ekonomické podmínky, a dále bude provedena analýza jednotlivých výše zmíněných veličin.

V první řadě budou analyzovány celkové výnosy podniku, rozdělené na provozní, finanční a mimořádné, důležitost tohoto členění je uvedena v literárním přehledu. Budou sledovány a hodnoceny především úroveň výnosů v jednotlivých letech sledovaného období vyjádřená v tis. Kč, dále jejich struktura vyjádřená v procentech, jejich vývoj vzhledem k roku 2007 a faktory, které je ovlivňovaly. Stejně bude provedena analýza provozních výnosů, celkových nákladů a provozních nákladů, které jsou stejně jako provozní výnosy nejdůležitější pro chod podniku.

Dále bude sledován výsledek hospodaření, který bude také rozdělen na provozní, finanční a mimořádný. U výsledku hospodaření budou sledovány úroveň jednotlivých složek výsledku hospodaření ve sledovaných letech hodnoceného období vyjádřená v tis. Kč, jejich struktura vyjádřená v procentech a faktory, které jednotlivé složky výsledku hospodaření ovlivňovaly.

Pro dokonalé zhodnocení výsledku hospodaření bude využito poměrových ukazatelů, především ukazatelů rentability, které vyjadřují, zda má podnik dostatečný zisk a je schopen zhodnotit kapitál vložený do podniku. Na rentabilitu však působí mnoho vlivů, které je třeba zohlednit, proto bude proveden rozklad rentability vlastního kapitálu pomocí pyramidálního rozkladu podle americké chemické společnosti E. I. Du Pont, který je vysvětlen v literárním přehledu. Pro potřeby zhodnocení těchto vlivů bude použit při

výpočtu rentability čistý zisk. Rentabilita celkového kapitálu a rentabilita vlastního kapitálu podniku bude také porovnána s rentabilitou celkového kapitálu a rentabilitou vlastního kapitálu odvětví zemědělství, které byly zjištěny z údajů finanční analýzy podnikové sféry, kterou uvádí Ministerstvo průmyslu a obchodu na svých webových stránkách. Toto porovnání bude provedeno pouze za roky 2010 a 2011, starší údaje tohoto odvětví nebyly k dispozici. Rentabilita vlastního kapitálu a rentabilita celkového kapitálu odvětví zemědělství je počítána pomocí zisku před zdaněním a úroky, proto, abychom mohli tyto hodnoty vzájemně porovnat, bude vypočítána další varianta rentability vlastního kapitálu a rentability celkového kapitálu podniku, kde bude dosazován zisk před zdaněním a úroky.

4. CHARAKTERISTIKA PODNIKU

Problematika výnosů, nákladů a výsledku hospodaření byla zkoumána v konkrétních podmínkách vybraného zemědělského podniku. Tímto podnikem je Zemědělské obchodní družstvo v Herálci, které má dlouholetou tradici.

4.1. HISTORIE PODNIKU

Počátky Zemědělského obchodního družstva v Herálci spadají do 50. let 20. století. V červenci 1949 byl schválen zákon o zakládání jednotných zemědělských družstev a téhož roku bylo založeno družstvo v Herálci. V té době mělo družstvo 25 členů a pouze 4 ha společné půdy k obhospodařování. V roce 1956 mělo družstvo již 142 členů a výměra zemědělské půdy činila 537 ha, tj. téměř veškerá zemědělská půda v obci Herálec. Po roce 1960 se družstvo v Herálci postupně sloučilo s ostatními družstvy – Boňkov, Koječín, Pavlov, Skorkov a Zdislavice, čímž se družstvo stalo velkým zemědělským podnikem o výměře 2 400 ha zemědělské půdy, s členskou základnou 520 členů, jehož hodnota majetku činila 68 mil korun. S tímto majetkem hospodařilo družstvo v Herálci až do roku 1990.

Po roce 1990 nastalo období transformace družstev a Jednotné zemědělské družstvo v Herálci se v roce 1992 transformovalo na Zemědělské družstvo. V roce 1994 nastala další změna v názvu družstva, družstvo se přejmenovalo na Zemědělské obchodní družstvo v Herálci. Tento název družstvu zůstal až dodnes. Po roce 1990 se průběžně měnila i výměra družstva, někteří členové se osamostatnili a někteří odprodali svůj majetek jiným zemědělským podnikům. Družstvo některé pozemky odkoupilo, a nyní vlastní asi desetinu své výměry, ostatní pozemky má v pronájmu (přibližně od 500 osob). Z 2 400 ha zemědělské půdy zbylo družstvu jen 1315,14 ha (údaj z roku 2011) a členská základna činí 107 členů.

4.2. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PŘEDMĚT ČINNOSTI

Orgány Zemědělského obchodního družstva v Herálci jsou členská schůze, představenstvo a kontrolní komise.

Nejvyšším orgánem družstva je členská schůze, která se schází nejméně jednou za rok. Rozhoduje např. o změně stanov, o rozdělení či uhrazení ztráty, volí a odvolává členy představenstva a kontrolní komise, schvaluje účetní závěrku, rozhoduje o zvýšení

či snížení základního kapitálu a jiné. Činnost družstva řídí pětičlenné představenstvo, které také rozhoduje o všech záležitostech družstva, které nejsou zákonem nebo stanovami vyhrazeny jinému orgánu. Představenstvo je statutárním orgánem družstva. Svolává členskou schůzi, plní její ustanovení a odpovídá za svou činnost. Za představenstvo jedná navenek předseda nebo místopředseda. Minimálně jednou za čtvrtletí se představenstvo schází. Dalším orgánem družstva je tříčlenná kontrolní komise, která je oprávněna kontrolovat a vyjadřovat se k veškeré činnosti družstva, upozorňovat na nedostatky a projednávat stížnosti jeho členů. Komise volí ze svého středu předsedu. Odpovídá pouze členské schůzi a je nezávislá na ostatních orgánech družstva. Schází se podle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce.

Zemědělské obchodní družstvo v Herálci je společenstvím neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů. V současnosti má družstvo celkem 107 členů. Družstvo má rozsáhlý předmět činnosti. Jedná se o rostlinnou výrobu, živočišnou výrobu, produkci chovných a plemenných zvířat a využití jejich genetického materiálu, výrobu osiv a sadby, školkařských výpěstků a genetického materiálu rostlin, úpravu, zpracování a prodej vlastní produkce zemědělské výroby, včetně výroby potravin z ní, dále je předmětem podnikání výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, opravy ostatních dopravních prostředků a pracovních strojů, opravy silničních vozidel, hostinská činnost, silniční motorová doprava.

4.3. EKONOMICKÉ PODMÍNKY

Zemědělské obchodní družstvo v Herálci se nachází v kraji Vysočina. Jedná se o bramborářsko-ovesnou oblast. V minulosti byla tato oblast označována za nejhorší. I přesto, že půda je zde velice kamenitá a mělká, se zemědělskému podniku dobře daří.

V současnosti družstvo hospodáří na zemědělské půdě o výměře 1315,14 ha. Trvalé travní porosty jsou na 408,22 ha zemědělské půdy, tvoří více jak 30 % zemědělské půdy. Louky, z kterých je minimální produkce, chtělo družstvo nějak zužitkovat, a proto v roce 2011 začalo stavět bioplynovou stanici.

Největší zastoupení v rostlinné výrobě má kukuřice, která je však pěstována ve velkém množství záměrně, protože patří mezi hlavní suroviny potřebné pro chod bioplynové stanice. I přesto, že se Zemědělské obchodní družstvo v Herálci nachází v bramborářsko-ovesné oblasti, brambory patří mezi plodiny, kterým je vyhrazena menší

osevní plocha. Dříve byly brambory nejdůležitější plodinou, družstvo bylo významnou výrobnou sadbových brambor. Nyní však zájem o brambory upadá, prodávají se zpravidla už jen průmyslové brambory, na které dostává družstvo dotace, a proto je jejich výroba ještě rentabilní. Naopak se zvedl zájem o řepku, a proto zastupuje třetí nejvíce pěstovanou plodinu. Struktura plodin pěstovaných na orné půdě, v letech 2011 – 2012 je uvedena v následující tabulce.

Tabulka 1: Výměra plodin na orné půdě v letech 2011 - 2012

Plodina	Výměra (v ha)
Řepka ozimá	141,22
Žito ozimé	23,56
Pšenice ozimá	197,45
Ječmen jarní	130,32
Jílek jednoletý	20,06
Oves	83,87
Kukuřice	203,04
Jetel	41,68
Brambory	65,72
Výměra orné půdy celkem	906,92

Zdroj: Osevní plán 2011 – 2012 v Zemědělském obchodní družstvu v Herálci

Zemědělské obchodní družstvo, jak již bylo výše řečeno, se zabývá hlavně rostlinnou výrobou, ale také živočišnou výrobou. Výsledky z rostlinné výroby jsou ale mnohem lepší než z živočišné výroby. V současnosti zůstal v živočišné výrobě pouze chov skotu (dojnic, býků, jalovic a telat). Dříve družstvo chovalo i prasata, ale jejich chov se stal nerentabilním, a proto byl zrušen. Stav hospodářských zvířat je zobrazen v následující tabulce.

Tabulka 2: Stav skotu v roce 2011

Druh	Počet (ks)
Telata do 3 měsíců	8
Jalovice do 1 roku	24
Jalovice do 2 let	104
Skot na výkrm	142
Krávy	229
Plemenní býci	1
Jalovice ve vysokobřezí	5

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Jako v každém podniku, tak i v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci se majetek dělí na majetek oběžný a dlouhodobý. Družstvo hospodaří se svým majetkem samostatně a na vlastní účet. Podnikový majetek v rozsahu 67 795 tis. Kč je financován ze 48 % vlastními zdroji a z 52 % cizími zdroji. Velkou pomoc přináší družstvu dotace a bankovní úvěry.

Průměrný přepočtený stav zaměstnanců v družstvu je 39. V sezoně zaměstnává družstvo až okolo 50 pracovníků. Současný stav zaměstnanců podle typu je 7 invalidních důchodců, 18 důchodců, 25 dělníků a 8 technicko-hospodářských pracovníků.

5. ANALÝZA VÝNOSŮ, NÁKLADŮ A VÝSLEDKU HOSPODAŘENÍ PODNIKU

Podklady pro práci byly získány v již zmíněném Zemědělském obchodním družstvu v Herálci. Analýza výnosů, nákladů a výsledku hospodaření daného podniku byla provedena v letech 2007 až 2011.

5.1. ANALÝZA VÝNOSŮ PODNIKU

Výnosy jsou výkony účetní jednotky v peněžním vyjádření a pro jejich vznik je rozhodující okamžik provedení příslušného výkonu, bez toho aniž by bylo za tento výkon zapláceno. K úspěšnému rozhodování a k řízení podniku je potřebné sledovat nejen celkové výnosy, ale také výnosy v jejich podrobném členění. Přehled výnosů zemědělského družstva za roky 2007 – 2011 v členění na provozní, finanční a mimořádné je uveden v tabulkách.

Tabulka 3: Výnosy podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)

Výnosy	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní výnosy	48 686	44 829	37 969	41 937	49 495
Finanční výnosy	112	141	113	91	663
Běžné výnosy	48 798	44 970	38 082	42 028	50 158
Mimořádné výnosy	4	1 711	5 455	3 005	3 408
Výnosy celkem	48 802	46 681	43 537	45 033	53 566

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 4: Struktura výnosů podniku v letech 2007 až 2011 (v %)

Výnosy	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní výnosy	99,76	96,03	87,21	93,13	92,40
Finanční výnosy	0,23	0,30	0,26	0,20	1,24
Běžné výnosy	99,99	96,33	87,47	93,33	93,64
Mimořádné výnosy	0,01	3,67	12,53	6,67	6,36
Výnosy celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 5: Vývoj výnosů podniku (rok 2007 = 100 %)

Výnosy	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní výnosy	100,00	92,08	77,99	86,14	101,66
Finanční výnosy	100,00	125,89	100,89	81,25	591,96
Běžné výnosy	100,00	92,16	78,04	86,13	102,79
Mimořádné výnosy	100,00	42 775,00	136 375,00	75 125,00	85 200,00
Výnosy celkem	100,00	95,65	89,21	92,28	109,76

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Podle zjištěných výsledků lze konstatovat, že největší zastoupení měly výnosy provozní, v průměru okolo 94 %. Provozní výnosy jsou výnosy spojené s hlavní činností podniku, což je převážně výroba a prodej vlastních výrobků. Tyto výnosy se v roce 2008 oproti roku 2007 snížily o necelých 8 %. V roce 2009 však výrazně klesly na pouhých 37 969 tis. Kč, tedy o 22 % výchozího stavu. Tento pokles byl způsoben vlivem celosvětové ekonomické krize, jejíž počátky jsou spjaty s americkou hypoteční krizí v roce 2007, která přerostla v celosvětovou finanční krizi. Ekonomická krize ovlivnila ceny, především ceny komodit a mléka, a přispěla k jejich výraznému snížení, což se odrazilo v provozních výnosech. Výnosy byly také ovlivňovány počasím, které podnik bohužel nemohl nijak ovlivnit. Pouze mohl svoji produkci tomuto faktoru mírně přizpůsobit. Od roku 2010 se výnosy opět začínaly zvyšovat. K výraznému nárůstu došlo v roce 2011, kdy provozní výnosy dosáhly částky 49 495 tis. Kč. V tomto pětiletém období dosáhly nejvyšší úrovně. Družstvu se v tomto roce velice dařilo. K nárůstu provozních výnosů přispělo především zvýšení tržeb za vlastní výrobky v rostlinné i v živočišné výrobě, zvýšení bylo také ovlivněno nepatrným zvýšením cen.

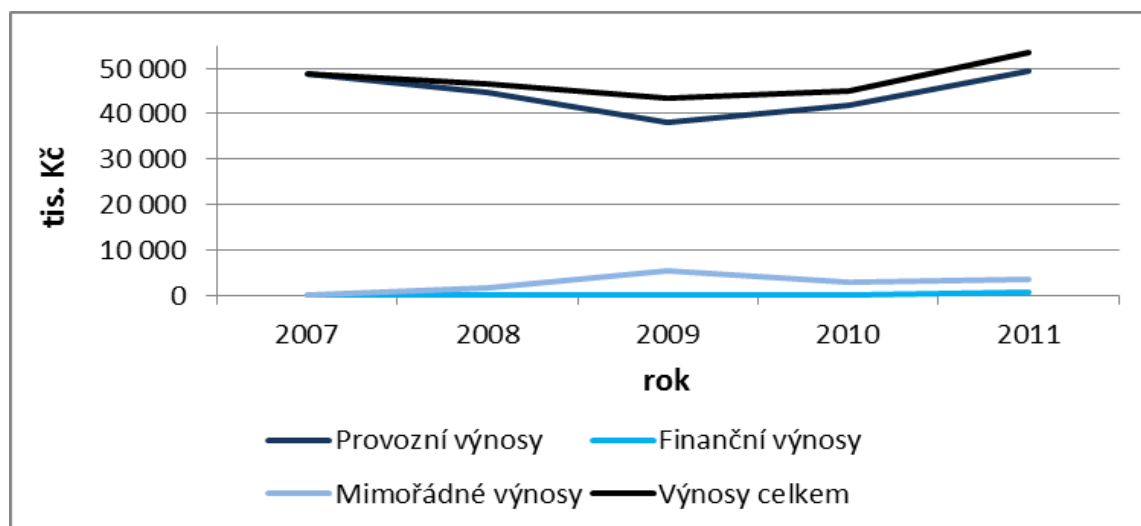
Finanční výnosy se prakticky neměnily. Výjimku tvoří rok 2011, kdy finanční výnosy dosáhly částky 663 tis. Kč. Zemědělské obchodní družstvo dostalo nabídku na odkup akcií jednoho nejmenovaného podniku. Jelikož družstvu tyto akcie již po dlouhá léta nic nepřinášely, rozhodlo se je prodat.

Nezanedbatelnou položkou v daném podniku jsou mimořádné výnosy, které se od roku 2007 rapidně zvýšily. Mimořádné výnosy jsou ve většině podniků zpravidla zanedbatelné částky, jedná se např. o výnosy z pojištění. V Zemědělském obchodním družstvu však dosahovaly částek nemalých. Již v roce 2008 došlo k jejich výraznému nárůstu. Oproti roku 2007 se zvýšily o 1 707 tis. Kč. Nejvyšší úroveň dosáhly mimořádné

výnosy v roce 2009, kdy dosahovaly částky 5 455 tis. Kč. Toto výrazné zvýšení mimořádných výnosů bylo způsobeno vlivem transformačních procesů z roku 1990. Díky této transformaci byl majetek družstva v roce 1992 rozdělen mezi oprávněné osoby, jednalo se o tzv. transformační přídělky. Na každou oprávněnou osobu byl vydán výnosový list, ve kterém byl majetek (zvířata, stroje a jiné, tzv. výnosné inventáře) přepočítán určitým koeficientem (daným zákonem) na peníze, které měly být oprávněným osobám vyplaceny. Mnoho členů však již nežilo, a tak družstvo hledalo nějaké následníky (dědice), kterým by tento příděl vyplatilo. Právě v roce 2009 vypršela možnost požádat o vydání transformačních podílů. Někteří se o tyto podíly nepřihlásili, a proto byly postupně převáděny do mimořádných výnosů.

Vývoj celkových výnosů v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci v letech 2007 až 2011 je také znázorněn následujícím grafem.

Graf 1: Vývoj výnosů podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

5.2. ANALÝZA PROVOZNÍCH VÝNOSŮ

Provozní výnosy jsou výnosy spojené s hlavní činností podniku, mají i nejvyšší zastoupení v celkových výnosech, a proto je třeba sledovat je v podrobnějším členění. Toto členění je zobrazeno ve výkazu zisku a ztráty, který je proveden v druhovém členění a v plném rozsahu. Jednotlivé druhy provozních výnosů a jejich vývoj v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci v letech 2007 až 2011 jsou obsaženy v následujících tabulkách.

Tabulka 6: Provozní výnosy podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)

Provozní výnosy	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Tržby za prodej zboží	1 487	1 301	821	509	468
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	32 531	30 530	22 822	27 364	34 940
Změna stavu zásob vlastní činnosti	- 2 132	- 3 209	- 1 310	- 1 414	- 1 186
Aktivace zvířat	1 462	1 705	1 545	1 265	1 441
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	1 897	1 551	732	968	2 116
Tržby z prodeje materiálu	585	625	662	899	1 309
Ostatní provozní výnosy	12 856	12 326	12 697	12 346	10 407
Provozní výnosy celkem	48 686	44 829	37 969	41 937	49 495

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 7: Struktura provozních výnosů podniku v letech 2007 až 2011 (v %)

Provozní výnosy	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Tržby za prodej zboží	3,05	2,90	2,16	1,21	0,95
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	66,82	68,10	60,11	65,25	70,59
Změna stavu zásob vlastní činnosti	-4,38	-7,16	-3,45	-3,37	-2,40
Aktivace zvířat	3,00	3,80	4,07	3,02	2,91
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	3,90	3,46	1,93	2,31	4,28
Tržby z prodeje materiálu	1,20	1,39	1,74	2,14	2,64
Ostatní provozní výnosy	26,41	27,50	33,44	29,44	21,03
Provozní výnosy celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 8: Vývoj provozních výnosů podniku (rok 2007 = 100 %)

Provozní výnosy	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Tržby za prodej zboží	100,00	87,49	55,21	34,23	31,47
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	100,00	93,85	70,15	84,12	107,41
Změna stavu zásob vlastní činnosti	100,00	150,52	61,44	66,32	55,63
Aktivace zvířat	100,00	116,62	105,68	86,53	98,56
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	100,00	81,76	38,59	51,03	111,54
Tržby z prodeje materiálu	100,00	106,84	113,16	153,68	223,76
Ostatní provozní výnosy	100,00	95,88	98,76	96,03	80,95
Provozní výnosy celkem	100,00	92,08	77,99	86,14	101,66

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Nejdůležitější složkou provozních výnosů v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci jsou tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, tvoří 60 – 70 % celkových provozních výnosů. Ve většině podniků tvoří hlavní složku provozních výnosů právě tržby za prodej zboží, vlastních výrobků a služeb, odvíjí se od účelu, za kterým byl podnik založen. Je přirozené, že finanční prostředky získává výrobní podnik právě prodejem vlastních výrobků a služeb, tedy vlastní produkcí. Vlastní výrobky představuje v družstvu zejména rostlinná výroba a dále živočišná výroba, především mléko a maso. Tržby za vlastní výrobky od roku 2008 v družstvu neustále klesaly až do roku 2009, kdy dosáhly nejnižší hranice v tomto pětiletém období, a to částky 22 822 tis. Kč. Rok 2009 byl prvním krizovým rokem v národním hospodářství, a tedy i v zemědělství. Celosvětová ekonomická krize negativně ovlivnila výkupní ceny u všech komodit. Velké problémy zemědělství, jako odvětví, přinášela (a stále přináší) výroba mléka. Výkupní cena mléka neustále klesala, a to celkem rapidně. V roce 2007 byla výkupní cena mléka 9,80 Kč za litr, v roce 2008 cena klesla na 7,77 Kč za litr a v roce 2009 byla výkupní cena již 5,27 Kč za litr. Nejen cena mléka byla problémem roku 2009, ale družstvo mělo problém i s kvalitou mléka a muselo ho prodávat jako nestandardní za 2 Kč za litr. Největším problémem však byla výpověď od nejmenovaného odběratele mléka, kterou družstvo nečekalo, a jiní odběratelé nemohli družstvu pomoci pro nedostatek kapacity nebo nechtěli. Na poslední chvíli se družstvu přeci jen podařilo uzavřít smlouvu s jiným odběratelem. Již v roce 2010 stouply tržby za mléko i tržby z rostlinné výroby, což je v hospodaření citelně znát. V roce 2011 dosáhly tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb nejvyšší hodnoty 34 940 tis. Kč, dokonce se oproti roku 2007 zvýšily o 7,41 %. Krize z let 2008 až 2009, která mírně pokračovala i v roce 2010, byla v roce 2011 zažehnána.

Tržby za zboží nepředstavovaly pro družstvo významné částky. Nejvyšší částky dosáhly v roce 2007, ustálily se na hranici 1 847 tis. Kč. Od té doby neustále klesaly. Tyto tržby plynuly družstvu z provozu družstevní kantýny, která byla postavena především pro občerstvení a jiné potřeby zaměstnanců. Do roku 2009 provozovalo družstvo ještě vlastní masnu. Od roku 2010 zůstala v provozu pouze kantýna, masna se stala nerentabilní. Vidíme, že v roce 2009 tržby za zboží klesly oproti roku 2007 téměř na polovinu. Právě zde se již projevilo, že výnosy z masny se rapidně snížily, a proto byl provoz masny zastaven.

Dalšími tržbami v podniku jsou tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu. Tyto výnosy také nebyly pro podnik stěžejními výnosy. Pohybovaly se kolem 3 %

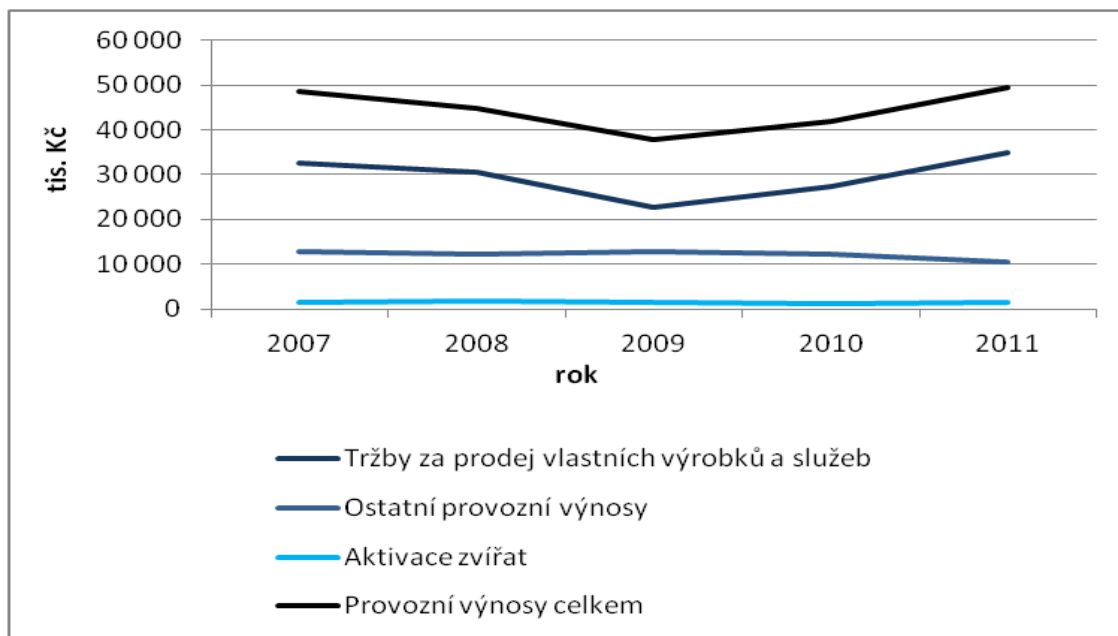
z celkových provozních výnosů. Nejvyšší byly v roce 2011, kdy došlo k prodeji strojů, které družstvo již nepoužívalo. V tomto roce nebyl ještě zahájen provoz bioplynové stanice, který se očekával, a proto přispěl k výši prodaného materiálu také prodej určitého množství zásob siláží.

Aktivace zvířat v družstvu představovala přírůstek a úbytek zvířat, které družstvo získalo vlastním chovem. V případě vlastního chovu byla mladá zvířata součástí zásob, po dosažení dospělosti byla převedena do dlouhodobého hmotného majetku. Tento vznik zásob a převod do dlouhodobého hmotného majetku provedlo družstvo právě pomocí aktivace.

Mezi ostatní provozní výnosy zahrnuje družstvo především dotace, které se pohybovaly ve sledovaném období okolo 10 000 tis. Kč, což je okolo 80 % ostatních provozních výnosů, v roce 2011 byly ostatní provozní výnosy tvořeny téměř z celé části pouze dotacemi. Nepatrnou položkou ostatních provozních výnosů jsou pokuty, penále a náhrady od pojišťovny za vzniklé škody. Tyto výnosy tvoří v podniku okolo 20 % z celkových provozních výnosů. V následujících letech by se měly tyto výnosy ještě zvýšit vlivem zprovoznění bioplynové stanice, která by měla přinášet až 800 tisíc Kč měsíčně.

Vývoj provozních výnosů zobrazuje následující graf.

Graf 2: Vývoj provozních výnosů podniku v letech 2007 až 2011

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že vývoj provozních výnosů se odvíjel od vývoje tržeb za prodej výrobků a služeb, ostatní provozní výnosy a aktivace zvířat byly v letech 2007 až 2011

téměř konstantní. Provozní výnosy od roku 2007 klesaly až do roku 2009, a poté opět začaly růst, v roce 2011 dokonce přesáhly hranici 49 000 tis. Kč. Rok 2008 a následně i rok 2009 byl pro družstvo velice kritickým, největším problémem byl pokles výkupních cen, a to nejen mléka, ale také ostatních zemědělských komodit, které družstvo v té době vyrábělo. V roce 2010 se družstvu podařilo provozní výnosy zvýšit, ale stále ještě nepřekonal veškeré problémy. Tyto problémy se podařily družstvu překonat až v roce 2011. V tomto roce produkce dosahovala i vyšší úroveň než v roce 2007, který byl pro podnik velice příznivý.

5.3. ANALÝZA NÁKLADŮ PODNIKU

Náklady jsou peněžní částky, které podnik účelně vynaložil na získání výnosů. Jedním z cílů podniku je snižování nákladů. Přehled nákladů v letech 2007 až 2011 zobrazují údaje v následujících tabulkách. Údaje vychází z výkazu zisku a ztráty Zemědělského obchodního družstva v Herálci.

Tabulka 9: Náklady podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč.)

Náklady	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní náklady	44 847	45 934	42 819	42 114	50 250
Finanční náklady	420	537	512	407	2 378
Běžné náklady	45 267	46 471	43 331	42 521	52 628
Mimořádné náklady	69	0	0	0	18
Náklady celkem	45 336	46 471	43 331	42 521	52 646

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 10: Struktura nákladů podniku v letech 2007 až 2011 (v %)

Náklady	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní náklady	98,92	98,84	98,82	99,04	95,45
Finanční náklady	0,93	1,16	1,18	0,96	4,52
Běžné náklady	99,85	100,00	100,00	100,00	99,97
Mimořádné náklady	0,15	0,00	0,00	0,00	0,03
Náklady celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 11: Vývoj nákladů podniku (rok 2007 = 100 %)

Náklady	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní náklady	100,00	102,42	95,48	93,91	112,05
Finanční náklady	100,00	127,86	121,90	96,90	566,19
Běžné náklady	100,00	102,66	95,72	93,93	116,26
Mimořádné náklady	100,00	0,00	0,00	0,00	26,09
Náklady celkem	100,00	102,50	95,58	93,79	116,12

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Stejně jako u výnosů i u nákladů tvořily největší složku provozní náklady. Jsou to náklady, které plynou z hlavní činnosti podniku. Provozní náklady v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci dosahovaly v průměru okolo 98 % z celkových nákladů. Jediný větší rozdíl ve sledovaném období tvořil rok 2011, kdy provozní náklady klesly pod hranici 98 % a to na 95 %. Tento pokles byl způsoben zvýšením finančních nákladů. V roce 2008 se provozní náklady oproti roku 2007 zvýšily o 2,42 %. Jak byl rok 2007 pro družstvo příznivým, tak rok 2008 byl pravým opakem. V roce 2009 došlo ke snížení nákladů na částku 42 819 tis. Kč. Ještě v roce 2010 se náklady nepatrně snížily, ale v roce 2011 se začaly zvyšovat a přesáhly hranici 50 000 tis. Kč. Tento velký skok provozních nákladů byl spojen s výrazným zvýšením provozních výnosů, s nimi vzrostla i spotřeba materiálu a energie, a také došlo k zvýšení mzdových nákladů.

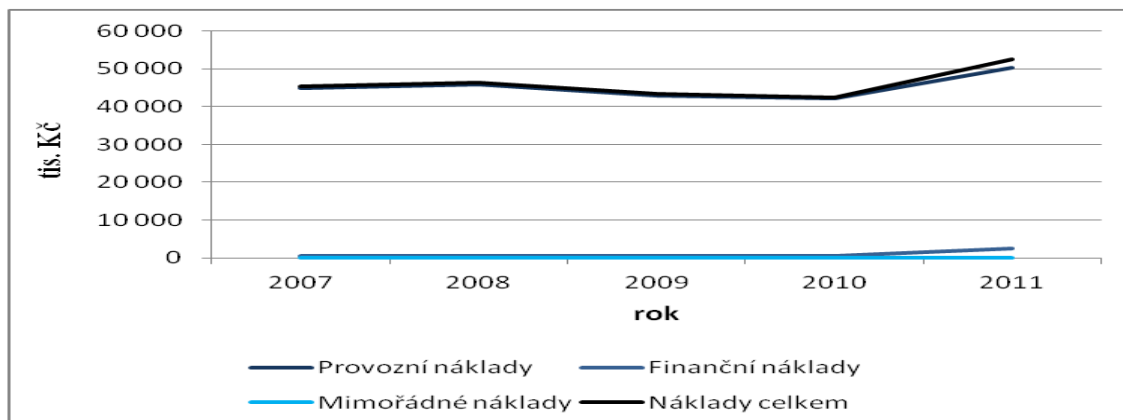
Finanční náklady v podniku se pohybovaly v rozmezí 400 – 540 tis. Kč. Výjimku tvořil rok 2011, kdy finanční náklady činily 2 378 tis. Kč. Oproti roku 2007 se tyto náklady v roce 2011 zvýšily téměř pět krát. Tyto náklady jsou tvořeny především úroky z bankovních úvěrů a v roce 2011 k nim ještě přibýly náklady související s prodejem cenných papírů.

Mimořádné náklady byly pro chod podniku zanedbatelné. V žádném sledovaném roce se nestala nijaká živelná pohroma, ani krádež či něco jiného, co by se považovalo za mimořádný, nahodilý náklad. Jen v roce 2007 tvoří desetinu procenta nákladů celkových.

Z analýzy nákladů a z následujícího grafu je patrné, že náklady zpočátku stouply, ale poté začaly klesat. Souviselo to se snížením celkové produkce. Po překlenutí nejhorších let 2008, 2009 a částečně i 2010 se družstvu začalo dařit a produkce se zvýšila, s ní se samozřejmě zvýšily i náklady, zvýšila se nejen spotřeba, ale i mzdové náklady. Z grafu

také vyplývá, že celkové náklady jsou tvořeny zejména provozními náklady, mimořádné a finanční náklady jsou zanedbatelné.

Graf 3: Vývoj nákladů podniku v letech 2007 až 2011

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

5.4. ANALÝZA PROVOZNÍCH NÁKLADŮ

Provozní náklady jsou náklady, které souvisejí s provozně hospodářskou činností podniku. Těmto nákladům musí podnik věnovat velkou pozornost, a proto je třeba sledovat je v podrobnějším členění. Druhové rozdělení provozních nákladů v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci v letech 2007 až 2011 nalezneme v následujících tabulkách.

Tabulka 12: Provozní náklady podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)

Provozní náklady	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Náklady vynaložené na prodané zboží	1 207	1 153	739	456	419
Spotřeba materiálu a energie	19 245	19 912	18 494	17 479	21 994
Služby	5 689	5 896	4 920	5 084	6 340
Osobní náklady	11 741	11 287	10 877	11 202	12 870
Daně a poplatky	382	257	447	249	256
Odpisy dlouhodobého majetku	4 316	4 461	5 193	4 751	4 853
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	779	701	567	1 073	1 603
Prodaný materiál	503	855	553	752	794
Ostatní provozní náklady	985	1 412	1 029	1 068	1 121
Provozní náklady celkem	44 847	45 934	42 819	42 114	50 250

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 13: Struktura provozních nákladů podniku v letech 2007 až 2011 (v %)

Provozní náklady	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Náklady vynaložené na prodané zboží	2,69	2,51	1,73	1,08	0,83
Spotřeba materiálu a energie	42,91	43,35	43,19	41,50	43,77
Služby	12,69	12,84	11,49	12,07	12,62
Osobní náklady	26,18	24,57	25,4	26,6	25,61
Daně a poplatky	0,85	0,56	1,04	0,59	0,51
Odpisy dlouhodobého majetku	9,62	9,71	12,13	11,28	9,66
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	1,74	1,53	1,32	2,55	3,19
Prodaný materiál	1,12	1,86	1,29	1,79	1,58
Ostatní provozní náklady	2,20	3,07	2,40	2,54	2,23
Provozní náklady celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 14: Vývoj provozních nákladů podniku (rok 2007 = 100 %)

Provozní náklady	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Náklady vynaložené na prodané zboží	100,00	95,53	61,23	37,78	34,71
Spotřeba materiálu a energie	100,00	103,47	96,10	90,82	114,28
Služby	100,00	103,64	86,48	89,37	111,44
Osobní náklady	100,00	96,13	92,64	95,41	109,62
Daně a poplatky	100,00	67,28	117,02	65,18	67,02
Odpisy dlouhodobého majetku	100,00	103,36	120,32	110,08	112,44
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku	100,00	89,99	72,79	137,74	205,78
Prodaný materiál	100,00	169,98	109,94	149,50	157,85
Ostatní provozní náklady	100,00	143,35	104,47	108,43	113,81
Provozní náklady celkem	100,00	102,42	95,48	93,91	112,05

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

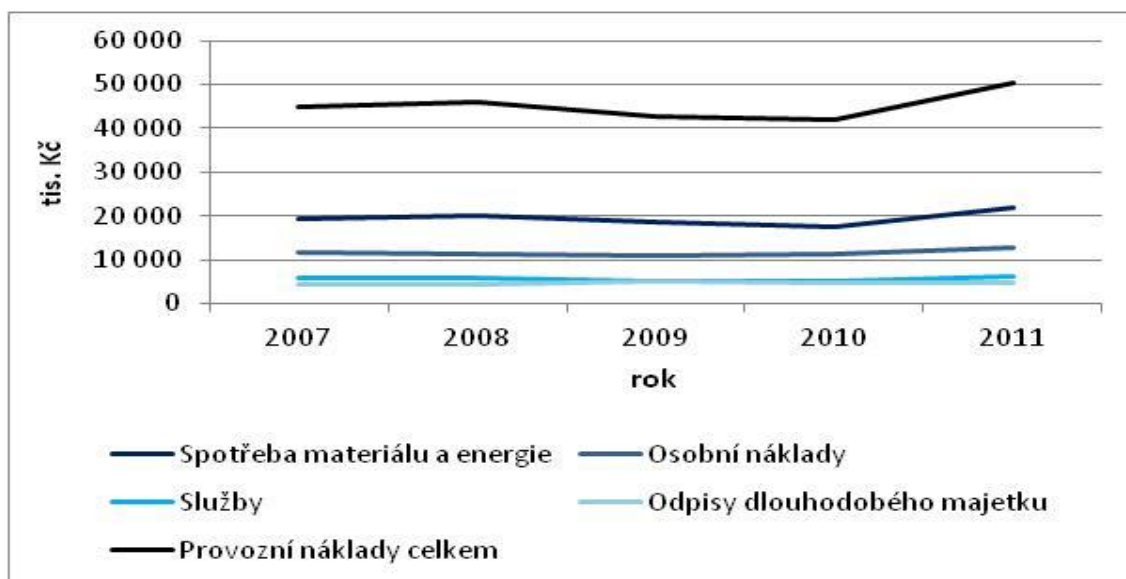
Nejvýraznější složkou provozních nákladů byly spotřeba materiálu a energie a osobní náklady. Není to nic neobvyklého. Spotřeba materiálu a energie tvořila téměř polovinu všech provozních nákladů. Spotřeba byla v letech 2007 až 2011 stabilní, pohybovala se okolo 19 000 tis. Kč, což bylo okolo 43 % z celkových provozních nákladů. Spotřeba materiálu a energie se skládá ze spotřeby osiv a sadby, hnojiv, PHM, chemikálií, léků a

veterinárních přípravků, krmiv, elektrické energie a náhradních dílů. K výraznému snížení spotřeby došlo již v roce 2009, tento rok byl i vysoký propad tržeb. Naopak v roce 2010 se tržby zvýšily, ale přesto se družstvu podařilo náklady na spotřebu ještě snížit, a to na nejnižší hranici v tomto pětiletém období, jednalo se o částku 17 479 tis. Kč. V tomto roce došlo ke snížení spotřeby osiv a sadby, hnojiv, chemických ochranných prostředků, náhradních dílů, veterinárních přípravků a energie. Největší snížení bylo u hnojiv, oproti roku 2009 se jejich spotřeba snížila o 1 002 tis. Kč. U ostatních spotřeb došlo k mírnému nárůstu. V roce 2011 však došlo ke zvýšení spotřeby, která souvisí i s vyšší produkcí, přičemž nejvyšší byla spotřeba krmiv a hnojiv. Družstvo vykrmovalo v tomto roce 136 býků, které v roce 2012 hodlalo prodat. Osobní náklady, mezi které patří mzdové náklady, náklady na zdravotní a sociální pojištění a ostatní sociální náklady, se udržovaly na stabilní výši okolo 11 000 tis. Kč, výjimku tvořil pouze rok 2011. Na začátku tohoto roku zvýšilo družstvo mzdy a koncem roku došlo k výplatě třináctého platu, proto osobní náklady vzrostly na 12 870 tis. Kč.

Dalšími významnějšími provozními náklady byly služby a odpisy dlouhodobého majetku. Služby se pohybovaly okolo 12 % z celkových provozních nákladů. Služby zahrnují především opravy a udržování strojů, výpomoc při polních pracích, plemenářské a veterinární služby. V roce 2009 došlo ke snížení všech zmiňovaných služeb a dosahovaly částky 4 920 tis. Kč. Tento rok, jak již bylo výše řečeno, byl pokračováním nepřízně roku 2008, což znamenalo i nižší náklady na služby. Družstvo tolik nevyužívalo výpomoc od jiných zemědělců, ani nedocházelo tolik k poruchám strojů. Ve veterinárních a plemenářských službách k výraznému snížení nedošlo. V roce 2011 došlo ke zvýšení služeb oproti roku 2007 o 11,44 %, dosáhly nejvyšší úrovně 6 340 tis. Kč. Vysoké byly náklady na opravy a udržování vlivem oprav traktorů a nakladače, které vznikly po spotřebě nekvalitní nafty. Odpisy dlouhodobého majetku zaznamenaly mírné navýšení.

Vývoj provozních nákladů je znázorněn i na následujícím grafu.

Graf 4: Vývoj provozních nákladů podniku v letech 2007 až 2011

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

5.5. VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ A JEHO ANALÝZA

Odečteme-li od veškerých výnosů, které podnik získal v daném účetním období, veškeré náklady vynaložené také za toto období, dostaneme výsledek hospodaření běžného účetního období. Jestliže celkové výnosy převyšují celkové náklady, jedná se o zisk, naopak, jestliže celkové výnosy jsou nižší než celkové náklady, hovoří se o ztrátě.

Rozdělení zisku či uhrazení ztráty je v družstvu následující. Jedná-li se o zisk, hradí se z něj zákonem stanovené povinnosti vůči státu, dále se odděluje příděl do nedělitelného fondu a dalších fondů, částka pro rozvoj družstva, případně se oddělí část zisku na vyrovnání majetkových podílů vypočtených v transformaci nečlenům družstva či na vyrovnání s vystoupivšími členy družstva. Zbýlý zisk se dělí mezi členy tak, že na každý členský podíl připadá stejná část zisku, kromě členských podílů představenstva, na které připadá dvojnásobek. Podíl na zisku se vyplácí v hotovosti nebo v naturálním plnění, pokud se na této formě plnění člen a družstvo dohodli. Podíl na zisku může být na přání člena zahrnut i na rozšíření jeho členského vkladu. Jedná-li se o ztrátu, je hrazena podle rozhodnutí členské schůze z nedělitelného fondu, pokud ho má družstvo vytvořený, případně z dalších zajišťovacích fondů k tomuto účelu vytvořených. Pokud není takto ztráta uhrazena, hradí se z členských podílů, přičemž na každý podíl připadá úhrada stejné částky, na členské podíly členů představenstva však připadá částka dvojnásobná. Uhrazovací povinnost člena nemůže však přesáhnout trojnásobek členského vkladu.

K hodnocení výsledku hospodaření se vychází z údajů uvedených ve výkazu zisku a ztráty Zemědělského obchodního družstva v Herálci. Vývoj výsledku hospodaření v družstvu během pěti let je uveden v následujících tabulkách. Výsledek hospodaření je členěn obdobně jako výnosy a náklady na provozní, finanční a mimořádný výsledek hospodaření.

Tabulka 15: Výsledek hospodaření podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)

Výsledek hospodaření	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní výsledek hospodaření	3839	-1105	-4850	-178	-755
Finanční výsledek hospodaření	-308	-396	-399	-316	-1715
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	3531	-1501	-5249	-494	-2470
Mimořádný výsledek hospodaření	-65	1711	5455	3005	3390
Výsledek hospodaření před zdaněním	3466	210	206	2511	920

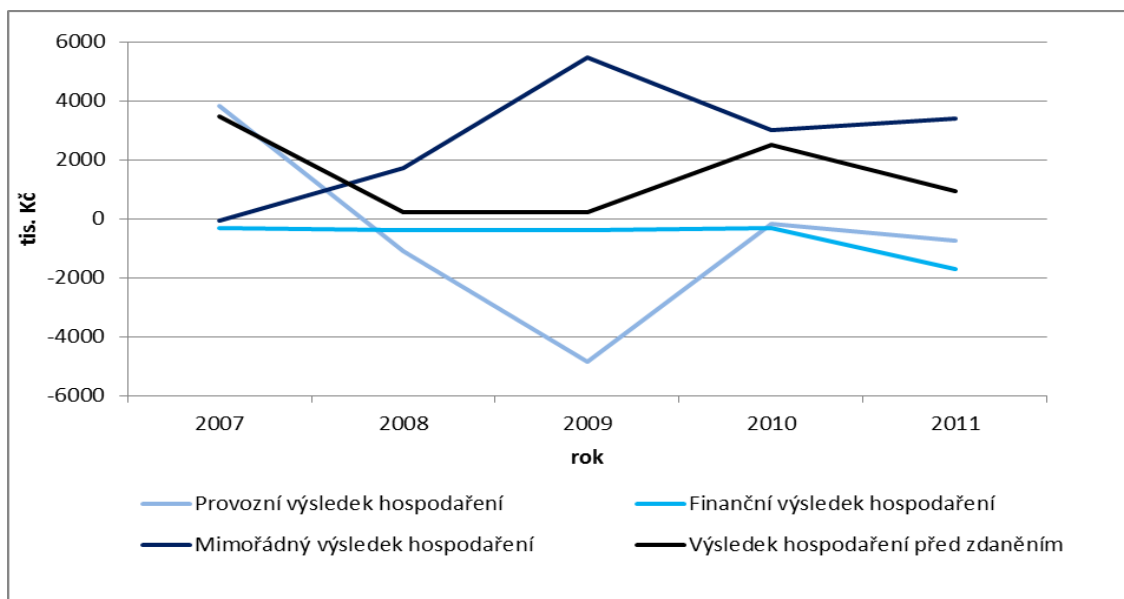
Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Tabulka 16: Struktura výsledku hospodaření podniku v letech 2007 až 2011 (v %)

Výsledek hospodaření	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Provozní výsledek hospodaření	110,76	-526,19	-2354,37	-7,09	-82,07
Finanční výsledek hospodaření	-8,89	-188,57	-193,69	-12,58	-186,41
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	101,88	-714,76	-2548,06	-19,67	-268,48
Mimořádný výsledek hospodaření	-1,88	814,76	2648,06	119,67	368,48
Výsledek hospodaření před zdaněním	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Graf 5: Vývoj výsledku hospodaření podniku v letech 2007 až 2011

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Z informací v tabulkách i grafu je zřejmé, že výsledek hospodaření před zdaněním byl v tomto sledovaném období stále kladný. V těchto letech se však objevovaly výrazné výkyvy ve vykázaném výsledku hospodaření, a to při celkovém snížení za sledovaná léta přibližně na čtvrtinu výchozí úrovně.

Jedním z cílů podniku je maximalizace zisku. Nejvyššího zisku dosahovalo Zemědělské obchodní družstvo v Herálci v roce 2007, jednalo se o hodnotu 3 466 tis. Kč. Tento rok byl pro družstvo velice příznivým. Roky následující již nebyly tolik přínosnými, naopak byly pravými opaky a návraty ke starým problémům. Již v roce 2008 nebyl vytvořený zisk v takové výši jako v roce 2007, a i tato výše byla ovlivněna ještě doznívajícími vlivy cen roku 2007. V roce 2008 dosahovaly dílčí výsledky hospodaření záporných hodnot, pouze mimořádný výsledek hospodaření byl kladný, tato tendence výsledku hospodaření pokračovala až do konce sledovaného období.

Rok 2009 byl nejhorším rokem v družstvu, vykazoval ztrátu z provozně-hospodářské činnosti ve výši 4 850 tis. Kč. Jednalo se o největší pokles zisku z provozně-hospodářské činnosti od roku 2007. Také se nepatrně zvýšila i ztráta z finanční činnosti na 399 tis. Kč. V tomto roce dopadla na družstvo celosvětová ekonomická krize a pokračovala nepřízeň z roku 2008. Snížily se výkupní ceny všech zemědělských komodit (v republikovém vyjádření cca o 22 %), a družstvu se tedy snížily i celkové výnosy. Náklady se však nesnížily tak jako tržby. I přes tyto nepříznivé podmínky družstvo dosáhlo v konečném důsledku zisku 206 tis. Kč. Tento zisk byl vytvořen díky vysokému

mimořádnému výsledku hospodaření. Právě v tomto roce došlo k převodu části nepřihlášených přidělů plynoucích z transformačních procesů.

V roce 2010 se družstvu podařilo snížit ztrátu z provozně-hospodářské činnosti na pouhých 178 tis. Kč, ale krize z roku 2009 nebyla zažehnána. Docházelo k neustálému poklesu stavů hospodářských zvířat a tím i ke snižování produkce živočišné výroby – především se snížily tržby za maso. Pozitivní však byly výnosy z rostlinné výroby a tržby za mléko. Družstvu se v tomto roce podařilo prodat 95,11 % mléka v I. třídě jakosti, což pozitivně ovlivnilo průměrnou realizační cenu. V tomto roce dosáhlo družstvo zisku ve výši 2 511 tis. Kč, a to především díky vysokému mimořádnému výsledku hospodaření, který byl tvořen především transformačními podíly.

V roce 2011 se sice družstvu podařilo překonat neúspěchy v třech předcházejících letech, zvýšilo své výnosy jak v rostlinné, tak i v živočišné výrobě, ale na druhou stranu se s nimi zvýšily i náklady. Velký vliv na výsledek hospodaření měla ztráta z finanční činnosti, která byla spojena s prodejem cenných papírů, ale tuto ztrátu vyrovnal opět zisk z mimořádné činnosti, a tak výsledek hospodaření za účetní období 2011 dosáhl kladné částky 920 tis. Kč.

5.6. ANALÝZA RENTABILITY PODNIKU

Výsledek hospodaření se nejčastěji hodnotí pomocí poměrových ukazatelů, a to především pomocí ukazatelů rentability. Ukazatele rentability vyjadřují, zda podnik tvoří dostatečný zisk a je schopen zhodnotit kapitál vložený do podniku.

Jedním z ukazatelů rentability je rentabilita celkového kapitálu (ROA), kde se dává do poměru zpravidla zisk před zdaněním a úroky (EBIT) a celková aktiva (A). Dalším ukazatelem je rentabilita vlastního kapitálu (ROE), která poměřuje zpravidla čistý zisk (ČZ) a vlastní kapitál (VK). Vývoj rentability vlastního kapitálu lze vysvětlit např. pomocí Du Pontova pyramidálního rozkladu na jednotlivé ukazatele – finanční páku (FP), rentabilitu celkového kapitálu, rentabilitu tržeb (ROS), která poměřuje čistý zisk a výnosy (V), a rychlost obrátu aktiv (RO), kde se dávají do poměru výnosy a celková aktiva.

V následující tabulce jsou uvedeny výše zmíněné ukazatele, které slouží k analýze výsledku hospodaření, především rentability v podniku. Údaje pro výpočet těchto ukazatelů byly získány z výkazu zisku a ztráty a rozvahy Zemědělského obchodního družstva v Herálci za roky 2007 až 2011.

Tabulka 17: Finanční ukazatele v podniku v letech 2007 až 2011

Ukazatel	Rok				
	2007	2008	2009	2010	2011
Rentabilita vlastního kapitálu (v %) (ROE = ČZ / VK)	57,81	3,41	3,27	7,87	2,81
Rentabilita celkového kapitálu (v %) (ROA = EBIT / A)	5,48	1,10	1,06	4,36	2,03
Rentabilita celkového kapitálu (v %) (ROA = ČZ / A)	4,95	0,32	0,33	3,79	1,36
Finanční páka (FP = A / VK)	11,69	10,54	9,99	2,08	2,07
Rentabilita tržeb (v %) (ROS = ČZ / V)	7,1	0,45	0,47	5,58	1,72
Rychlost obratu aktiv (RO = V / A)	0,70	0,72	0,69	0,68	0,79

Zdroj: Údaje podniku a vlastní zpracování

Rentabilita vlastního kapitálu byla v roce 2007 nejvyšší. V tomto roce dosáhlo družstvo nejvyššího čistého zisku 3 466 tis. Kč a vlastní kapitál tvořil 5 996 tis. Kč. Rentabilita vlastního kapitálu byla také vysoká díky vysoké finanční páce i rentabilitě celkového kapitálu. V dalším roce se rentabilita vlastního kapitálu zhoršila, pohybovala se okolo 3 %, takto se ustálila i v roce 2008. V těchto dvou letech dosahovalo družstvo čistého zisku okolo 200 tis. Kč a vlastní kapitál se od roku 2007 moc nezměnil, dosahoval částek okolo 6 200 tis. Kč. Tento pokles rentability vlastního kapitálu byl také způsoben vlivem velkého snižování rentability celkového kapitálu a nepatrným snižováním finanční páky. V roce 2010 rentabilita vlastního kapitálu o trochu stoupla, protože zisk dosahoval opět milionových částek, ale rentabilita nebyla tak vysoká jako v roce 2007, protože v roce 2010 došlo i k nárůstu vlastního kapitálu, především se zvýšil z částky 1 754 tis. Kč na částku 24 926 tis. Kč nedělitelný fond. Toto zvýšení bylo způsobeno především transformačními podíly. Družstvo převedlo do nedělitelného fondu transformační rezervu ve výši 14 702 tis. Kč a nevyžádané podíly ve výši 8 450 tis. Kč, což bylo nutné udělat i kvůli jednání o úvěru na výstavbu bioplynové stanice. V tomto roce se rentabilita celkových aktiv pohybovala na hranici 4 %, ale finanční páka se od roku 2007 výrazně snížila. V roce 2011 opět rentabilita vlastního kapitálu klesla na 2,81 % především vlivem snížení rentability celkového kapitálu.

Rentabilitu vlastního kapitálu a rentabilitu celkového kapitálu podniku můžeme porovnat s odvětvím zemědělství. Hodnoty rentability podniku a odvětví budou porovnány v posledních dvou letech 2010 a 2011. Údaje jsou zobrazeny v následující tabulce.

Tabulka 18: Rentabilita podniku a odvětví zemědělství v letech 2010 a 2011 (v %)

Ukazatel	Odvětví		Podnik	
	2010	2011	2010	2011
Rentabilita vlastního kapitálu	3,74	5,71	7,87	2,81
Rentabilita celkového kapitálu	4,03	6,15	4,36	2,03

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu a vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že rentabilita vlastního kapitálu v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci se v těchto letech lišila. V roce 2010 zhodnocovalo družstvo svůj vlastní kapitál lépe než odvětví zemědělství, rok 2011 byl opakem. Rentabilita celkového kapitálu v podniku byla v roce 2010 téměř stejná jako v odvětví zemědělství. V roce 2011 zhodnocovalo družstvo svůj celkový kapitál hůře než odvětví zemědělství.

5.7. VÝSLEDKY JEDNOTLIVÝCH PRODUKTŮ

Pro podnik jsou rozhodující výsledky za celou produkci v daném roce. K úspěšnému rozhodování a k řízení podniku je potřebné sledovat nejen celkovou produkci, ale především výsledky jednotlivých produktů, které celkovou produkci ovlivňují. Stejně tak jako u celkové produkce se i u jednotlivých produktů sledují náklady a výnosy (v podobě realizační ceny), k tomu slouží vnitropodnikové účetnictví, především sestavení kalkulací, aby se podnik mohl rozhodnout, zda produkty v další výrobě preferovat nebo naopak potlačit.

V zemědělském obchodním družstvu je produkce rozdělena na rostlinnou a živočišnou výrobu. V rostlinné výrobě měly v letech 2011 a 2012 největší zastoupení pšenice ozimá (197,45 ha), ječmen jarní (130,32 ha), řepka (141,22 ha) a kukuřice (203,04 ha), která však byla pěstována především pro chod bioplynové stanice. V živočišné výrobě se jednalo především o produkci mléka, bylo vyrobeno 1 261 648 litrů.

Zhodnocení vlivu jednotlivých výše uvedených produktů na celkovou produkci v daném podniku v letech 2007 až 2011 je téměř nemožné. Vnitropodniková evidence

není vedena na žádané úrovni a podklady, které by měla poskytovat pro následné sestavení kalkulací, jsou velice nepřesné a sestavení kalkulací prakticky neumožňují. Při porovnání údajů podniku a údajů, které zveřejňuje Ústav zemědělské ekonomiky a informací v Praze, dochází k velkým nesrovnalostem. Z těchto důvodů nebylo v této práci provedeno zhodnocení vlivu jednotlivých produktů na celkovou produkci, vycházeli bychom z dat, které byly vytvořeny na základě velice nepřesných podkladů.

6. ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ

Úkolem této práce bylo provést analýzu tvorby výnosů, nákladů a výsledku hospodaření v konkrétních podmínkách Zemědělského obchodního družstva v Heráclí a zhodnotit hlavní faktory, které je ovlivňovaly. Analýza byla provedena v letech 2007 až 2011 na základě analýzy výnosů a faktorů jejich tvorby, rozboru nákladů a analýzy výsledku hospodaření a rentability.

Při analýze výnosů bylo zjištěno, že největší zastoupení mají provozní výnosy, které se pohybují v průměru okolo 94 %, a to především tržby za prodej vlastních výrobků a služeb. Je přirozené, že finanční prostředky získává výrobní podnik právě prodejem vlastních výrobků a služeb, tedy vlastní produkcí. Výnosy až do roku 2009 klesaly, což bylo způsobeno především vlivem celosvětové ekonomické krize, která ovlivnila výkupní ceny všech komodit, nejvýraznější snížení výkupní ceny bylo zaznamenáno u mléka, přičemž družstvo v těchto letech mělo i velké problémy s kvalitou mléka, což se ve výnosech také odrazilo. V družstvu jsou nezanedbatelnou položkou i výnosy mimořádné, které dosahují nemalých částek a jsou spojeny s transformačními procesy z roku 1990.

Stejně jako u analýzy výnosů i u rozboru nákladů bylo zjištěno, že největší složkou nákladů byly provozní náklady, a to především spotřeba materiálu a energie a osobní náklady. Jedná se o náklady, které plynou z hlavní činnosti podniku, proto nebylo zjištěno nic neobvyklého. Provozní náklady v družstvu dosahovaly v průměru okolo 98 % z celkových nákladů. Výjimku ve sledovaném období tvořil rok 2011, kdy provozní náklady klesly pod hranici 98 % a to na 95 %. Tento pokles byl způsoben mírným zvýšením finančních nákladů, které do této doby tvořily spolu s mimořádnými náklady nezanedbatelné částky. Pokud je tedy charakterizován průběh provozních nákladů, v podstatě to znamená, že je popisován i průběh celkových nákladů.

Celkový výsledek hospodaření dosahoval ve sledovaném období vždy kladných hodnot, což je z celkového pohledu pro podnik velice příznivé, ale provozní výsledek hospodaření byl stále záporný, výjimku tvořil pouze rok 2007. Obdobně se vyvíjel i finanční výsledek hospodaření, který byl po celé zhodnocované období záporný, tedy podnik v této oblasti vykazoval neustále ztrátu. Celkový výsledek hospodaření byl od roku 2008 vždy pozitivně ovlivněn mimořádným výsledkem hospodaření, tedy mimořádný výsledek hospodaření kompenzoval ztráty z finanční, ale i z provozní činnosti, což je u výrobních podniků velice neobvyklé a z dlouhodobého hlediska i ohrožující. Vysoký

mimořádný výsledek hospodaření byl způsoben díky transformačním podílům, o které se nikdo nepřihlásil, tím pádem se staly pro podnik mimořádným výnosem. Tyto transformační podíly se ale dříve nebo později vyčerpají a mimořádný výsledek hospodaření bude dosahovat svých obvyklých hodnot, které již nemusí být tak velké, aby mohly kompenzovat ztrátu z provozní činnosti.

Ke zhodnocení nejvýznamnějších faktorů, které ovlivňují výsledek hospodaření, patří také zhodnocení výsledků jednotlivých produktů, které působí na celkovou produkci podniku. Bohužel v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci se toto zhodnocení nepodařilo provést, protože údaje potřebné pro toto zhodnocení byly velmi nepřesné, z tohoto důvodu by nebylo vhodné výsledky jednotlivých produktů analyzovat.

Zda má podnik dostatečný zisk a jak je schopen zhodnotit kapitál vložený do podniku vystihuje rentabilita. V družstvu se rentabilita vyvíjela téměř obdobně jako v odvětví zemědělství, někdy zhodnocovalo družstvo kapitál lépe, než činí průměr odvětví a jindy naopak. Při analýze rentability podniku nebyly tedy zjištěny žádné abnormality, výjimku tvořil pouze rok 2007, kdy rentabilita vlastního kapitálu byla 57,81 %, vlivem nízké hodnoty vlastního kapitálu.

7. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo analyzovat tvorbu výnosů, nákladů a výsledku hospodaření v konkrétních podmínkách vybraného podniku a zhodnotit hlavní faktory, které je ovlivňovaly. Tato analýza je důležitá především pro kontrolu hospodaření podniku a pro budoucí rozhodování, od kterého se odvíjí i další rozvoj podniku.

Analýza výnosů, nákladů a výsledku hospodaření byla provedena v Zemědělském obchodním družstvu v Herálci v letech 2007 až 2011. Na základě údajů z výkazu zisku a ztráty a z rozvahy podniku ve sledovaném období a z jejich vzájemných vztahů bylo zjištěno, že největší zastoupení v celkových výnosech a nákladech měly provozní výnosy a náklady, tvořily přes 90 % celkových částek. Družstvo, i přesto že bylo zasaženo celosvětovou ekonomickou krizí, dosahovalo vždy zisku a dokázalo zhodnotit kapitál vložený do podniku téměř stejně jako odvětví zemědělství.

Při snaze zhodnotit nejvýznamnější produkty ovlivňující celkovou produkci byla objevena slabina ve vnitropodnikovém účetnictví, jako předpokladu pro sestavování výsledných kalkulací, na základě kterých by se měla odvíjet kritéria pro stanovení hranice přijatelné ceny produktů na trhu, k ocenění majetku vytvořeného vlastní činností, ke kontrole a rozboru hospodárnosti či k rozhodnutí o tom, zda výrobky v další výrobě preferovat nebo naopak potlačit. Údaje, které byly potřebné pro zhodnocení těchto produktů, byly nepřesné a výrazně se lišily od reality, proto toto zhodnocení nebylo možno provést. I vývoj provozního výsledku hospodaření, který je kromě roku 2007 neustále záporný, se může od těchto, zdálo by se nepatrných, nedokonalostí v podniku odvíjet. Družstvo by se mělo více zaměřit na kontrolu a řádnou evidenci nákladů, nehledě na to, že snahou každého podniku je právě minimalizace nákladů, která by v tomto případě pro družstvo mohla znamenat dosažení zisku z provozní činnosti, popř. s mírným navýšením provozních výnosů.

8. SUMMARY

The aim of this thesis was to analyze the formation of revenues, expenses and profit or loss in the specific context of the Agricultural Trade Cooperative in Herálec and evaluate the main factors that influenced it. This analysis is particularly important for the control and management of the company for future decisions, from which further development of the company derives. The analysis was conducted in the years 2007-2011 based on an analysis of revenues, costs and factors that influence them, analysis of results and profitability of the company. Cost, revenue and income of operations were divided into operational, financial and extraordinary.

Based on data from the profit and loss account and balance sheet of the company in the reporting period and their mutual relations, it was found that the largest share in total revenues and expenses were operating revenue and expenses accounted for over 90 % of the total amount. The cooperative, even though it was hit by the global economic crisis, made a total profit and was always able to assess the capital invested in the business almost as well as the agricultural sector. A threat to the company is, however, that except in 2007 the operating result of economic activities, which is important to the business, was always negative, i.e. the cooperative showed a loss.

In order to assess the most important products affecting overall production has discovered a weakness in cost accounting business that is important for compiling resulting calculations on the basis of which should depend the criteria for determining the boundaries of the acceptable price of products on the market, the value the assets developed internally or the decision to whether the products in a next manufacture should be preferred or suppressed. The data needed to evaluate these products were inaccurate and significantly differed from reality, so this evaluation was not possible.

The cooperative should focus more on monitoring and proper accounting of costs, despite the fact that the efforts of each company is just minimizing costs, which could in this case mean profit from operations.

Keywords: formation, expenses or cost, revenue, income of operations, profit and loss, analyze, cooperative, evaluation, resulting calculations.

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. FIBÍROVÁ, Jana, Libuše ŠOLJAKOVÁ a Jaroslav WAGNER. *Manažerské účetnictví: nástroje a metody*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 391 s. ISBN 978-80-7357-712-4.
2. GRÜNWARD, Rolf a Jaroslava HOLEČKOVÁ. *Finanční analýza a plánování podniku*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2009, 318 s. ISBN 978-80-86929-26-2.
3. HOLEČKOVÁ, Jaroslava. *Finanční analýza firmy*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 208 s. ISBN 978-80-7357-392-8.
4. KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 19. aktualiz. vyd. Praha: BOVA POLYGON, 2009, 413 s. ISBN 978-80-7273-156-5.
5. KOVANICOVÁ, Dana a Pavel KOVANIC. *Poklady skryté v účetnictví*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Polygon, 1999, 288 s. ISBN 80-85967-88-x.
6. KRÁL, Bohumil a KOL. *Manažerské účetnictví*. 2. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2006, 622 s. ISBN 80-726-114-10.
7. MAREK, Petr a KOL. *Studijní průvodce financemi podniku*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2009, 634 s. ISBN 978-80-86929-49-1.
8. NEUMAIEROVÁ, Inka a Ivan NEUMAIER. *Výkonnost a tržní hodnota firmy*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002, 215 s. ISBN 80-247-0125-1.
9. RYNEŠ, Petr. *Podvojný účetnictví a účetní závěrka k 1. 1. 2011*. 11. aktualiz. vyd. Olomouc: Anag, 2011, 1031 s. ISBN 978-80-7263-633-4.
10. SEDLÁČEK, Jaroslav. *Finanční analýza podniku*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2011, v, 152 s. ISBN 978-80-251-3386-6.
11. SYNEK, Miloslav. *Manažerská ekonomika*. 5. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 471 s. ISBN 978-80-247-3494-1.
12. SYNEK, Miloslav, Heřman KOPKÁNĚ a Markéta KUBÁLKOVÁ. *Manažerské výpočty a ekonomická analýza*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2009, 301 s. ISBN 978-80-7400-154-3.

13. ŠTOHL, Pavel. *Učebnice účetnictví pro střední školy a veřejnost*. 9. uprav. vyd., podle právního stavu k 1. 1. 2008. Znojmo: Vzdělávací středisko ing. Pavel Štohl, 2008, 204 s. ISBN 978-80-87237-02-1.
14. ŠTOHL, Pavel. *Učebnice účetnictví pro střední školy a veřejnost*. 8. uprav. vyd., podle právního stavu k 1. 1. 2008. Znojmo: Vzdělávací středisko ing. Pavel Štohl, 2009, 168 s. ISBN 978-80-87237-16-8.
15. ŠTOHL, Pavel a Vladislav KLIČKA. *Maturitní okruhy z účetnictví 2009*. Znojmo: Pavel Štohl, 2009, 235 s. ISBN 978-80-87237-09-0.

Internetové zdroje:

1. Finanční analýza podnikové sféry za rok 2011. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2005 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument105732.html>
2. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Finanční správa* [online]. 2006-2013 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/legislativa_metodika_795.html?year=0
3. Sbírka zákonů a Sbírka mezinárodních smluv. *Ministerstvo vnitra České Republiky* [online]. 2010 [cit. 2013-04-23]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=513/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
4. Nákladovost zemědělských výrobků. *Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 1998 - 2012 [cit. 2013-04-25]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/left-menu/databaze/nakladovost-zemedelskych-vyrobku.html>

10. SEZNAM GRAFŮ, SCHÉMAT A TABULEK

Tabulka 1: Výměra plodin na orné půdě v letech 2011 - 2012.....	23
Tabulka 2: Stav skotu v roce 2011	23
Tabulka 3: Výnosy podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč).....	25
Tabulka 4: Struktura výnosů podniku v letech 2007 až 2011 (v %).....	25
Tabulka 5: Vývoj výnosů podniku (rok 2007 = 100 %)	26
Tabulka 6: Provozní výnosy podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)	28
Tabulka 7: Struktura provozních výnosů podniku v letech 2007 až 2011 (v %).....	28
Tabulka 8: Vývoj provozních výnosů podniku (rok 2007 = 100 %)	28
Tabulka 9: Náklady podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč.).....	31
Tabulka 10: Struktura nákladů podniku v letech 2007 až 2011 (v %).....	31
Tabulka 11: Vývoj nákladů podniku (rok 2007 = 100 %)	32
Tabulka 12: Provozní náklady podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)	33
Tabulka 13: Struktura provozních nákladů podniku v letech 2007 až 2011 (v %)....	34
Tabulka 14: Vývoj provozních nákladů podniku (rok 2007 = 100 %)	34
Tabulka 15: Výsledek hospodaření podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč).....	37
Tabulka 16: Struktura výsledku hospodaření podniku v letech 2007 až 2011 (v %) .	37
Tabulka 18: Finanční ukazatele v podniku v letech 2007 až 2011	40
Tabulka 19: Rentabilita podniku a oboru zemědělství v letech 2010 a 2011 (v %) ..	41
Graf 1: Vývoj výnosů podniku v letech 2007 až 2011 (v tis. Kč)	27
Graf 2: Vývoj provozních výnosů podniku v letech 2007 až 2011.....	30
Graf 3: Vývoj nákladů podniku v letech 2007 až 2011	33
Graf 4: Vývoj provozních nákladů podniku v letech 2007 až 2011	36
Graf 5: Vývoj výsledku hospodaření podniku v letech 2007 až 2011	38
Schéma 1: Všeobecný kalkulační vzorec	8
Schéma 2: Tvorba výsledku hospodaření	10
Schéma 3: Výkaz zisku a ztráty	11